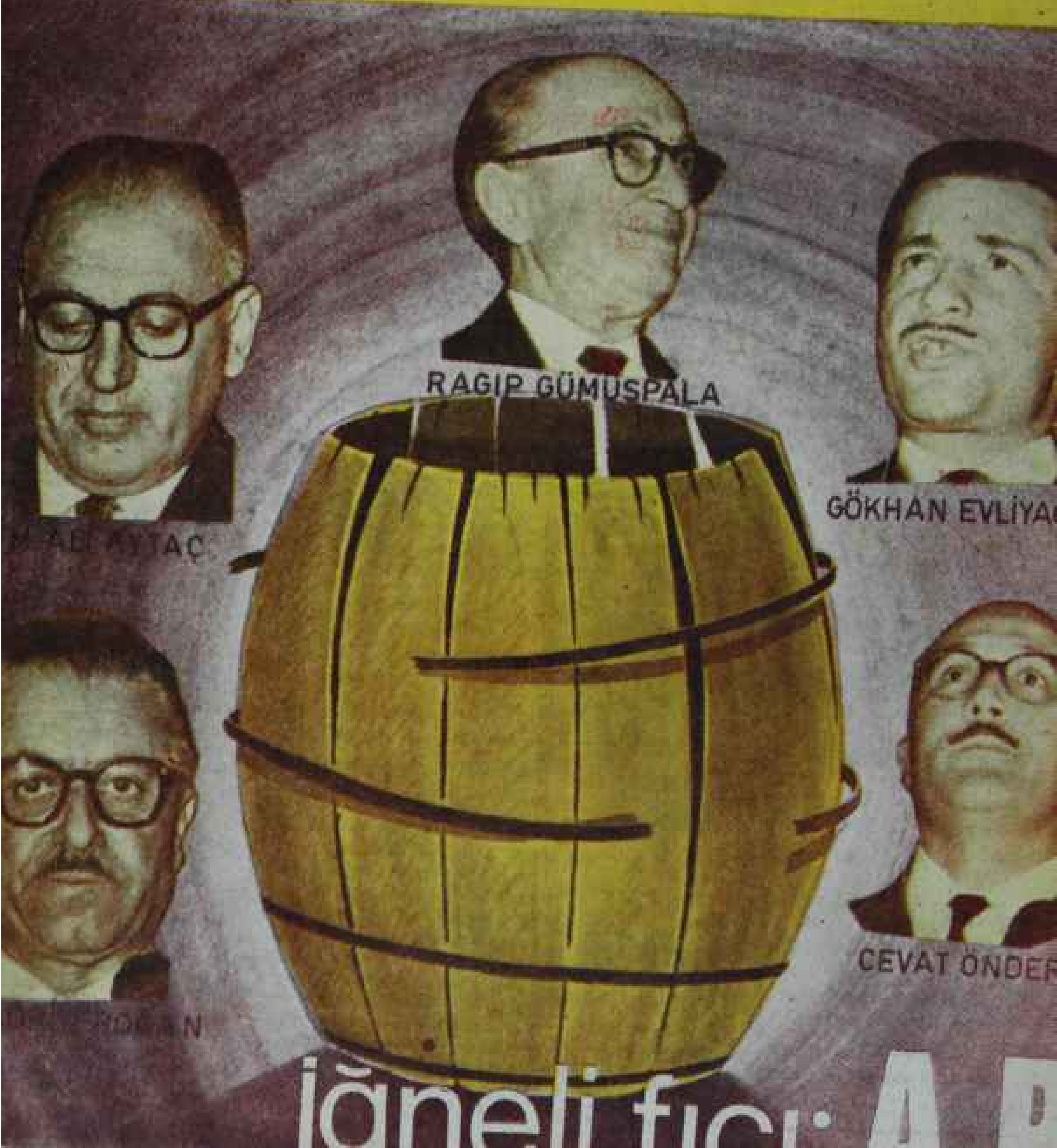
6 NİSAN 1963 FİYATI: 1 LİRA

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

1963 PURO fay
BEDAVA NAKİL VASITALARI
PİYANGOSUNDA TALİHİNİZİ DENEYİNİZ
...böylece hem nefis bir tuvalet sabunu,
hem en üstün temizleme tozunu kullanmış olur... hem de
şu çok kıymetli ikramiyeden birini kazanabilirsiniz
63 model,
FORD-TAUNUS
Aile Arabası
TRIUMPH
İngiliz Motosikleti
TRIUMPH
marka şahane bir Scooter
RUDGE
İngiliz Erkek Bisikleti
RUDGE
İngiliz Kız Bisikleti
RUDGE
İngiliz Çocuk Bisikleti
...ve ayrıca 300
çeşitli teselli mükâfatı
PİYANGOYA İŞTİRAK İÇİN...
3 adet Puro Tuvalet Sabunu kabı ile 3 adet Fay Temizleme Tozu kapağı biriktirmek kâfidir. Bunları bir zarfa koyunuz, zarfın arkasına açık adresinizi yazınız ve P.K. 24 İstanbul adresine postalayınız. Zarflarını taahhütlü postamak isteyenlerin de gene aynı posta kutusuna göndermeleri rica olunur. Kur'alar 30 Haziranda Noter ve Davetliler huzurunda çekilecek ve talihliler 1 Temmuzda ilân edilecektir
Talihiniz açık olsun
Bol köpüklü ve
Nefis kokulu
PURO
Tuvalet Sabunu
kalitesi en iyi
tuvalet sabunu ve
müessir bir
güzellik müstahzarıdır
Köpüklü
ve Deterjanlı
fay
Temizleme Tozu
kalitesi en üstün,
fiatı en ucuz
temizleme tozudur

AKİS

Sayı: 458 Cilt: XXVII Yıl: 9 HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu

İç Haberler Kısmı : Metin Toker, Atilla Bartınlıoğlu, Güneri Civaoğlu. Egemen Bostancı Kenan Taşçıoğlu (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) . Dış Haberler Kısmı : Deniz Baykal İktisadi haberler kısmı: Fasih İnal - Magazin Kısmı : Jale Candan, Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil - Tiyatro : Lûtfi Ay, Naciye Fevzi - Sinema : T. Kakınç - Spor : Vildan Âsir Savaşır.

resim
Parmakerli Hakkı Tümgen

Fotoğraf
Sungur Taylaner • Kutay Kayalı

Klişe
Doğan Klişe Atelyesi

Yazı İşleri
Rüzgarlı Sokak No. 15/2
Tel: 11 39 92

İdare
Rüzgarlı sokak No: 15

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
1 aylık (20 nüsha) 10.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlan Şartları
Santimi 20 Lira
3 renkli arka kapak: 1500 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgarlı Matbaa

Basıldığı yer
Milli Eğitim Basımevi

Basıldığı tarih
4.4. 1963

•

Fiyatı 1 lira

Kendi Aramızda.

Sevgili AKİS Okuyucuları,

Bu hafta bir müesseseden iki mektup aldık. Müessese, M. B. K. nin bir gün kendisini "Basın Mütehassısı olarak keşfeden üyesi Ahmet Yıldızın Türk basın âlemine unutulmaz hediyesi Basın İlan Kurumu Genel Müdürlüğüdür.**

İki mektubun birinde, bu kurumun ilâncılık konusundaki görülmemiş usullerini bahis konusu eden AKİS'in "Görülmemiş bir usul" başlıklı yazısına cevap verilmektedir. Hem de, pek iğneli olmaya çalışan bir pole" mikçi edasıyla.. AKİS okuyucuları, "Görülmemiş bir usul" başlıklı yazıyı hatırlayacaklardır. Hani, bankaların bir mecmuaya ilân verirken, Korumun Genel Müdürü -o zatın ihtisası da "Ahmedîn arkadaşı" olmaktan ibarettir- tarafından yapılan tavsiyeye uyarak "Bu ilânımızı şu mecmuanın şu sayısının şu sayfasına veriniz" diye değil de, isim tasrih etmeksizin meselâ "Bu ilânımızı Ankarada çıkan en yüksek tirajlı haftalık siyasî aktüalite mecmuasına veriniz" tarzında talimat yazmalarını emreden usulü anlatan yazıyı.. Nitekim ilân sahibi bankalar, bu dışardan gazel okumayı reddetmişler ve bu görülmemiş usulü, haklı olarak kendi işlerine müdahale sayarak Basın İlân Kurumuyla iş görmeyi kabul etmemişlerdir. Ama doğrudan doğruya İlân vermeyi de "Ahmet Yıldız Kanunu" men ettiğinden bütün mecmualar bu ilân kaynağını kaybetmişlerdir.

Kurum, yazısında bildirdiğine göre, meğer efendim bu usulü neden koymuş? İlan sahiplerini himaye etmek için Evet, yılda yüzmilyonlarca lira ciro eden ve ticarî esaslara göre çalışan, milyonlarca lira kâr eden bu müesseselere bizim Basın İlan Kurumu kendini vâsi tâyin edivermiş! Ne lütuf, değil mi? Ama bakın şn nankör müesseselere.. Teşekkür edecek yerde, Kurumun mektubunda kullandığı tâbirle, direnmiyorlar mıymış? Hey yarabbi, sanki Menderes geri geldi.

Zira, aldığımız ikinci mektup, ortaklarından olmaya fiilen mecbur bulunduğumuz bu Devlet Çiftliğinin, ortaklarına ne miktar kazanç sağladığını bildirmektedir. AKİS'in Kurumdaki iştirak hissesi 10 bin liralıktır. Bu 10 bin lira, Kurumun dahiyane idaresi sayesinde -ve Kurum tam bir tekel olduğu halde- bir yılda bize 250 lira kazandırmıştır! 250 lira! Her halde Türkiyede başka hiç bir 10 bin lira bu müthiş kârı yapmamıştır. Bankaları himayesine alan Kurum işte bu işletmedir,

Hey Allahım, aklımız sana emanet! Hey Hükümet, şu resmi ilân lezaletinin Türk Basınını altüst etmesine, bütün ölçüleri karıştırmasına daha ne kadar süre göz yumacaksın?

Saygılarımızla
AKİS

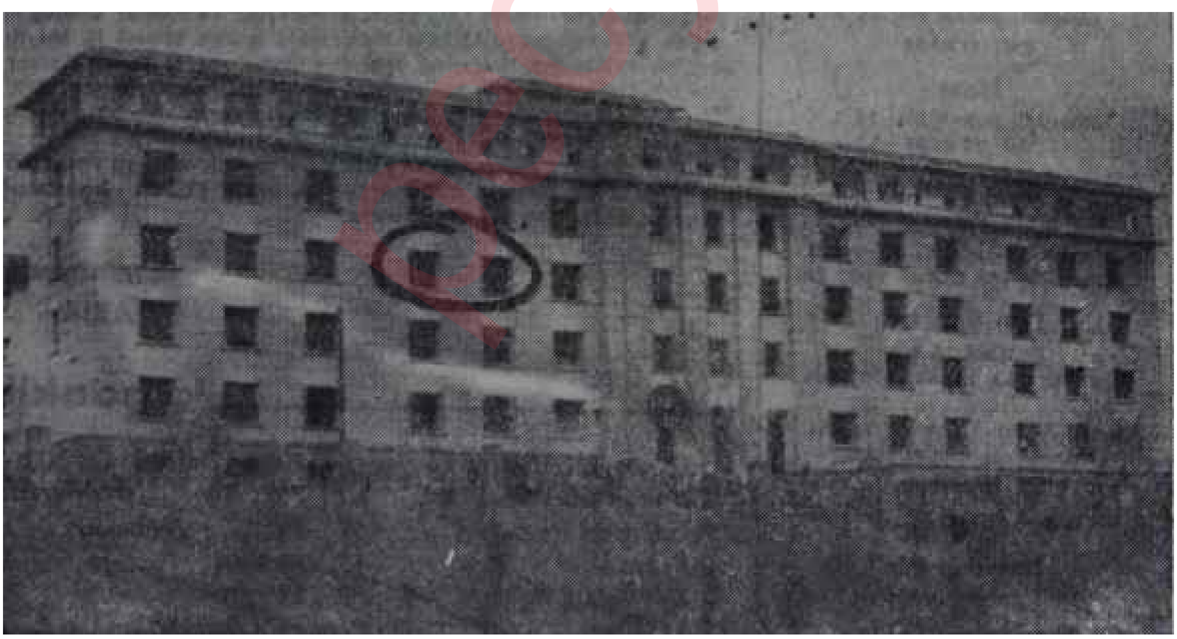
İçindekiler

Yurttan Akisler

Takke ve kel — Gürültü uyandırsın diye girişildiği halde, sahteliği yüzünden aktığı için sadece tebessüm uyandıran ve alay konusu olan "Bayarın açlık grevi". haftanın ortasında resmen de son buldu. Aslında, son bulan bir şey yoktur. Zira Ankara Hastahanesinin 361 numaralı odasında oynanan oyun sundan ibarettir: Her gün mutad saatlerde bir hastabakıcı, üzeri çeşitli perhiz yemekleriyle donatılmış bir tepsiyle bu odaya girmektedir. Odanın sakini Celâl Bayar hastabakıcıya yemek yemeyeceğini söylemekte, tepsiyi dışarı çıkarmasını bildirmektedir. Hastabakıcı, tepsiyle dışarı çıkmaktadır. Bayar da, yakınları tarafından getirilen gıda maddelerini afiyetle yemektedir. Bunun adı da, açlık grevi olmaktadır.

Greve resmen de son verilmesinin sebebi, aç olmayan bir adamın doktorlar önünde açmış gibi rol oynayabilmesinin imkânsızlığıdır. Bayar bunu belli etmemek için bir süre muayene olmayı reddetmiş, tahlil için idrar vermemiştir. Ama, belirli bir süreden sonra zayıflaması gerekmektedir. Bunu ise, saklamak imkânı yoktur.

Sonra Bayar bir ağzını açtı mı tam yarım saat konuşmakta, bu sırada ağzı hiç kurumamaktadır. Halbuki, aç adamın böyle bir marifet yapmasının imkânı yoktur. Bayarın anlattığı başlıca konular, İstiklâl Mücadelesi esnasında gösterdiği eşsiz yararlıklar ile Atatürkün hatıralarıdır. Bayar bunları ağır ağır, kendisine mahsus pozlarla ve gözlerini yarı yumup bazan gözlüklerinin üstünden bakarak nakletmektedir. Şu anda

Ankara Hastahanesinde Bayarın kaldığı odalar

Huylunun huyu

süngüsü tamamile düşüktür, "Ankaraya Giriş Günü" ndeki çalımından eser kalmamıştır ve kendisinden hep "Ben bir Aciz adamım" diye bahsetmektedir.

"Açlık Grevi Oyunu" Bayarın son itibar halkasını da zincirinden koparıp götürmüş ve bir bumerang gibi kendisini yaralamıştır. Greve resmen son verildiğinin ilan edildiği gün ise Anayasa Mahkemesi, kızının "Tevkifin kalkması" için yaptığı talebin dosyasının üyelerce tetkiki için meselenin görüşülmesini hafta sonuna bırakıyordu.

Zabıta — Son günlerde, eski M. B. K. üyesi Suphi Karamanın evinde cereyan eden bazı anormal hâdiseler Ankara polisini meşgul etmiş, fakat bunlar incelendiğinde bazı garip hususlar tesbit edilmiştir. Karaman tehdit mektupları almış, günlerce evinin sigortaları çalınmış, pencereleri taşlanmıştır. Ancak, polis, tehdit mektuplarında yemek yapan bir kadının etinden bulaştığı intibaını veren yağ lekeleri bulmuş, cam. kırıklarının evin içine değil dışına düştüğünü tesbit etmiştir.

Hadiseler bu hafta bir safha daha ileri gitti. Suphi Karamanın eşi Ayseli Karamanın iddiasına göre Salı günü evin kapısı çalınmıştır. Bayan Karaman, zincirli bulunan kapıyı aralamıştır. Aralar aralamaz iri yarı bir adam bir şiş uzatıp kendisini yaralamış ve kaçmıştır. Ancak polis yaptığı keşifte, o aralıktan böyle bir yaralamanın imkânsızlığını görmüştür. Daha garibi, hâdisenin cereyan ettiği bildirilen saatte evin kapısı önünde beklemekte olan vazifeli memur, ne iri yarı, ne cılız hiç kimsenin apartmandan içeri girdiğini görmemiştir.

Suphi Karamanla aynı evde oturan bir eski Milli Birlikçi, Muzaffar Yurdakuler de bu çeşit bazı rahatsız etmelere maruz kalmıştır. Polisin kanaati, failin aynı kimse olduğu merkezindedir.

Dünyadan Akisler

Yunanistan — Birbirini takip eden grevlerden sonuncusu bu hafta başında Pazartesi günü sona erdi. îki günden beri devam eden bu grev, avukatlar tarafından yapılmıştı. Grev yapan 11 bin hukukçu, hükü" metin, hukuk mezunu olup da diğer işlerde çalışanlara avukatlık ruhsatı vermemesini ve emeklilik süresinin 40 yıldan 35 yıla indirilmesini istiyorlardı. Fakat hükümet bu talepleri yerine getirmeyi kabul etmedi. Herhalde grevciler de, işlerin kendileri olmadan da yürüyebileceğini herkesin anlamasından kortutular ve iki gün sonra işlerine döndüler.

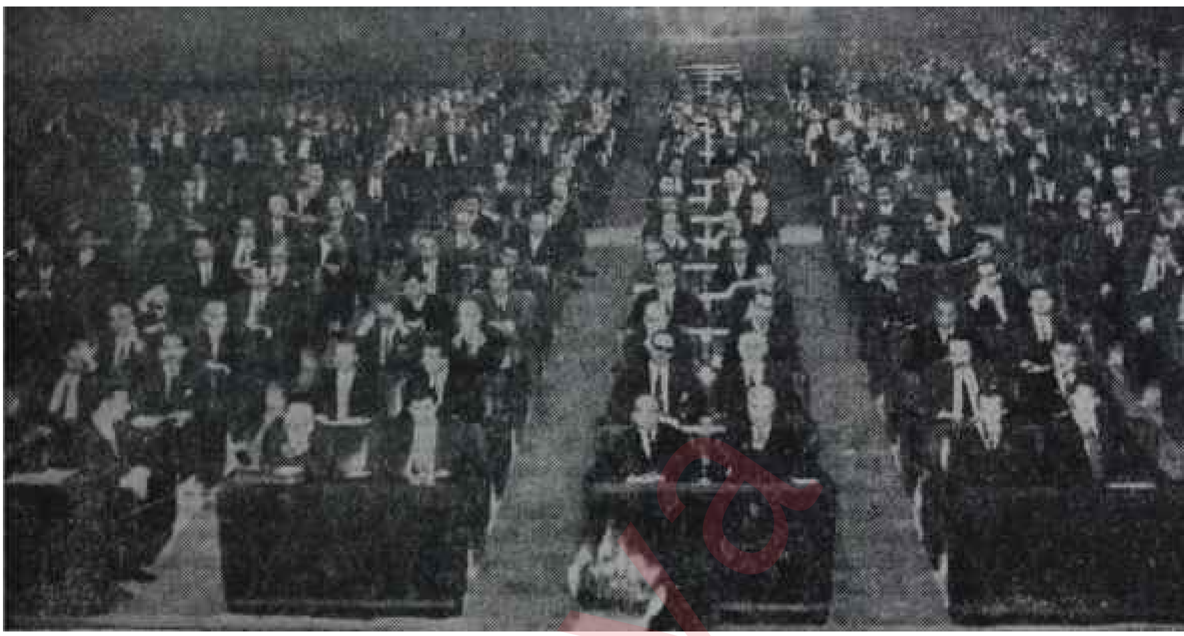
Kıbrıs — Bir rum gazetesinin yazdığına göre, geçen hafta sonunda Ürdün Kralı Hüseyin gizlice Kıbrısa geçmiş ve İngilterenin hava üssünde vazifeli kumandanlarla bir görüşme yapmıştır. Gazeteye göre, bu temas sırasında Ürdünde bîr ihtilal olması halinde İngilterenin Ürdüne nasıl yardım edeceği meselesi konuşulmuştur. Bu haber, İngiliz üssünde vazifeli subaylar tarafından yalanlanmıştır. Ürdün resmi çevrelerinin de bu habere.fena halde sinirlendikleri anlaşılıyor. Fakat Hüseyinin tahtı sallanmaya devam ettikçe böyle haberlerle karşılaşacaklarım bilmeleri lazım.

İspanya — Başkan Kennedy'nin son olarak Costa Rica'da toplanan Orta Amerika Cumhurbaşkanları konferansında söyledikleri İspanyada geniş tepkiler yarattı. Kennedy, koşuşmasında. İspanyolların Orta ve Güney Amerikaya bu bölgenin altınlarını alıp götürmek için geldiklerini söylemişti. Şimdi İspanyol öğrencileri ellerinde amerikalıları evlerine dönmeye çağıran tabelâlarla sokaklarda nümayiş yapıyorlar.

AKİS

Sayı: 458 Cilt: **XXVII** **Yıl: 9** **6 Nisan** 1963

YURTTA OLUP BİTENLER

T- B. M. M. de milletvekilleri
'Ak koyun ile kara koyun köprü üzerinde'

Millet

Dananın kuyruğu

"Bu satırların okunmakta olduğu sırada, Millet Meclisinde bir koz pay laşılacaktır. Buna daha ziyade, kartlanı masa üzerine serilmesi demek kabildir. Zira bir yandan iktidar, diğer taraftan muhalefet birbirleri hakkında bildiklerini millet önünde açıklayacaklardır. Yapılan hazırlıklara ve hâdiselerin cereyan tarzına bakılırsa bu savaştan İnönü harpleri galibinin gene muzaffer çıkacağını tahmin etmek kehanet değildir. Zira Hükümet, A.P. nin tam bir tahrip metodu ile çalıştığını ve her tarafa nifak tohumları serpip bir "halk hareketi" adını verdikleri hayalî hareketle eski devri geri getirme peşinde olduğunu delilleriyle, vesikalarıyla tesbit etmiştir. Bu marifete tevessül edenler isimleriyle bilinmektedir ve yarattıkları hâdiselerin her biri tesbit edilmiştir. Buna mukabil A.P. nin mücadele metodu, beylik metod olacaktır: C.H.P.yi ve onun Başkanını Ordu İle Gençliği tahrik etmek, sokağa dökmek ile suçlayacaktır. Tabii C.H.P. nin yanında, Ordu ile Gençliğin tahrikçileri olarak komünistler de yer alacaklır. AP. nin aksiyonunun reaksiyonu olan bir hareketten komünistleri sorumlu tutmaya kalkışmak, yani bunları en '"Kuvvetli oldukları bir sahada ithama yeltenmek elbette ki Türkiyede mevcudiyetini herkesin bildiği kızıl faaliyetin ekmeğine yağ sürecek ve komünistleri itibarlı kılacaktır. Zira memleketin sağlam kuvvetleri Gökhanıyla, Gümüşpalasıyla, Türkeşi ve avenesiyle AP. den ve sağcı bloktan öylesine nefret etmektedirler ki bunların karşısına çıktıkları her kuvvet otomatik olarak sevimli, sempatik hale gelmektedir. Nitekim bu mecmua, Türkiyedeki 1 numaralı komünist hamisinin meselâ Peyami Safa olduğunu çok yazmıştır, çok söylemiştir. Peyami Sefanın yerinin boş kalmadığı görülmektedir.

Millet için önemli olan, Cuma günkü Meclis müzakerelerinden nenin çıkacağıdır. Kirli çamaşırlar ortaya döküldüğünde bir çok sözün ve ithamın adalet mekanizması için ihbar yerine geçeceğini tahmin etmek lâzımdır. Doğrusu istenilirse, Hükümetin de müsamahası yüzünden adalet mekanizması isleri şimdiye kadar hayli ağırdan almıştır. Şimdi, memleketin kaderiyle birlikte adaletin çok şükür kavuşmuş olduğu istiklâlinin deformasyonu neticesi zarar gören adaletin de kaderinin bahis konusu olduğu herkes tarafından anlaşılmıştır. Zira Demokrasinin nimetlerinden faydalanan bütün müesseselerin herkesten önce ,bu rejime sahip çıkmaları suretiyledir ki sistem devam edecek, payidar olacak ve bünyesindeki silâhlarla mütecavizleri bertaraf edecektir. Ama bu silâhlar işletilmezse, Demokrasinin yenilmesini önlemek son derece güçleşecektir.

Bu bakımdan şu anda millet gö-

Rejimimizin Bazı Hususiyetleri

Metin TOKER

İhtilâle bağlı, hatta bir ucandan onun parçası olan ve bana zaman zaman "sinirli mektup"lar yazan, "si--in bu budalaca demokrasi sevdanız yüzünden hepimizi kesecekler", "siz hâlâ uyuyun, karşı taraf intikam için hazırlanıyor', "bir demokrasidir tutturmuşsunuz, bu yüzden durmadan taviz verdiriyorsunuz, adamlar azgın halde, başımıza belâ getireceksiniz", "bir seçim yapılsa A.P. silme kazanacak, sonra tümümüzün köküne kibrit suyu ekecekler, bırakın şu demokrasi lâflarını" diye söylenen bazı sevgili okuyucularım şimdi kendilerini biraz mahcup, daha çok haksız hissetmelidirler. Türkiyede kuvvetler dengesinin ne olduğu, son hadiseler vesilesiyle gün ışığına çıkmıştır,27 Mayıs öncesi geri getirilecek, 27 Mayısın intikamı alınacak, 27 Mayıs tarihten silinecek.. Bunların nasıl birer ham hayal olduğunu artık herkes anlamış bulunmaktadır. Demokrasi rejiminin bazı kaçınılmaz zaruretlerini, "olmazsa olmaz sartlarını 27 Mayıscı kuvvetlerin dağıtılması, ufalanması, tesirsiz hale getirilmesi gibi göstermek isteyen, ruh haletleri bakımından gazeteciden çok birer patolojik vaka haline gelmiş tefsircilerin gayretleri de maskesiz kalmıştır. Gerekli an geldiğinde o kuvvetlerin tamamı, aynen 1960 İlkbaharının unutulmaz günlerindeki heyecanla mücadele meydanındaki yerlerini almışlar ve zaferi bir güçlükle dahi karşılaşmaksızın kazanmışlardır. Benim ve benim gibi düşünenlerin demokrasiye olan inancımız, bu gerçeği bilmemizin, hesaplarımıza katmamızın neticesidir. Yoksa ne bir fantezidir, ne bir lükstür, ne bir kapris veya siyaset play-boy'u hevesidir. Umacı gibi gösterilmek istenilen tehlikelerin ne zaman ufacık bir işareti belirse, aynı hâdise gene tekrarlanacak ve sokak kabadayıları memleketin sağlam kuvvetleri önünde hep aynı hezimete uğrayacaklardır. Kim kimi kesecekmiş? Siz kimin evini soruyorsunuz?

Bu, rejimimizin hususiyetlerinden biridir. Bizim, bütün devrimlerimizin üstünde iki büyük devrimimiz vardır. Birincisi, saltanat ve hilâfette lağvedilmesi suretiyle kurulmuş bulunan Cumhuriyetimizdir. Birinci Anayasa onun neticesidir. Bütün Cumhuriyet tarihinde, elinde bir kuvvet tutan tek adam Menderestir ki partisinin bir Grup toplantısında milletvekillerine "Siz isterseniz hilâfeti bile geri getirebilirsiniz" demiş, o da bilinen hazin akibetle karşı karşıya gelmiştir. İçinde aynı arzuyu besleyen başka kimseler de olabilir, başka kimseler de çıkabilir. Ama hiç birinin akıbeti, değişik olmayacaktır. Hilâfeti geri getirmek, padişahlığı ihya etmek.. Bunlar, 1963 Türkiyesinde tasavvur plânına dahi yükselemeyecek çılgınca düşüncelerdir,

27 Mayıs da bunun gibidir ve bizim ikinci ana devrimimizdir. Her şey göstermiştir ki Türkiyede hükümetler tenkit edilebilir, müsamahalı olurlarsa Başbakanlara sövülebilir, gazetelerde yaylım ateşleri açılabilir, partiler aşırılıklar yapabilirler. Ama bir hareket 27 Mayısın ilkelerini açıkça tehdit etti mi, o bir anda püskürtülür, boğulur. Tıpkı, Cumhuriyete yapılacak bir tecavüz gibi.. 27 Mayıs, demokratik usullerle işbaşına geldiği halde bunları yok ederek ömrünü sürdürmeye teşebbüs suretiyle meşruiyet dışına çıkan bir iktidarı devirmiştir ve o iktidar ne şahıslar itibariyle, ne zihniyet bakımından tekrar gün ışığına çıkabilir.

Cumhuriyet ile 27 Mayıs arasındaki fark, birincisinin, kırk senelik bir maziye sahip olduğu için iyi çizilmiş hatlara malik bulunması, üç senelik 27 Mayısın manası üzerinde ise bazı tartışmaların devam etmesidir. 27 Mayısın, 26 Mayıs gecesi bir tek manası olmuştur: Demokrasi! Bunun dışındaki her mana sonradan ve çeşitli maksatlarla, bir yama gibi eklenmek istenmiştir. Onun için bunların hepsi, zamanla, bir bir dökülüp gidecek ve geride 26 Mayıs gecesinin pınl pınl gerçeği kalacaktır. Şimdi, bu zamanın kazanılması devrindeyiz. Kim inkâr edebilir ki Bayar-Menderes ikilisi 28 Nisandan sonra akıllarını baslarına alıp ta en yakın bir seçim gününü ilân etseler ve o güne hulûs ile gitselerdi Türkiyede ihtilâl değil seçim olacaktı. 26 Mayıs gecesi Türkiyenin meselelerinin demokrasiyle halledilemeyeceğine kani bulunanlar ihtilâlciler arasında yoktu. Bu inanca sahip olan Bayardı, Menderesti, onların ideal arkadaşlarıydı. İhtilâf onlara, onların bu inancına karşı yapıldı. Bu, rejimimizin bir başka hususiyetidir. Eğer 22 Şubattaki darbe teşebbüsü başarı kazansaydı, yüreğimin bütün samimiyetiyle inanıyorum ki ertesi sabah, Bayaristlere karşı sokağa inmiş olan aynı kuvvetler, Ordu, Gençlik ve C.H.P. ile onun gibi rejime bağlı partiler gene sokağa ineceklerdi ve o bir avuç maceracıya karşı da aynı zaferi kazanacaklardı. Ordu, Gençlik ve C.H.P. ile onun gibi rejime bağlı partiler memleketteki gerçek "İktidar Koalisyonundur ve işbaşına gelecek her idarenin ona niyabeten memleket kaderine el koyduğunu bilmesi şarttır. Bunu unutmak, her unutana sadece felâket, ıstırap ve gözyaşı getirecektir.

İyi niyetlerle ihtilâl yapan memleketlere bakınız. Korede Ordu ile sivil siyaset adamları boğaz bogazadırlar. Irakta Kasım başını yemiştir. Arjantin doğru dürüst bir seçim yapamıyor. îki günlük ihtilal memleketi Suriyede ihtilâli elele yapan iki kuvvet. Nâsırcılar ile Baascılar şimdiden birbirlerine girmişlerdir. Bunlar hep, bir temel güçlüğün tabii neticeleridir: Herkesin ihtilâli bir ucundan kendi tarafına çekme gayretinin. Bizde, dış görünüşe bakarak hüküm vermekte aceleci davrananların sandıklarının aksine, 27 Mayısı yapanlar birliklerini, ülküde beraberliklerini bütün gücüyle devam ettirmişler, içlerindeki ateşi aynı canlılıkta tutmuşlardır.

Bazı kimselerin rahat etmeleri,hiç kimsenin kendilerini kesemeyeceğine inanmaları için bir delile ihtiyaçları vardı. Bu delil, sanırım kendilerine verilmiştir.

zünü Meclise dikmiş milletvekillerinin davranışlarını seyretmektedir. A.P. uğradığı haysiyet kırıcı hezimetten sonra tekrar çark etmiş, sonuna kadar gitmeyi yegane "idame-i hayat çaresi" olarak görmüştür. Kuyruğu dik tutmakla çözülmeyi önleyeceği inancındadır. Buna mukabil başta C.H.P., rejime bağlı partiler silkinmişler, canlanmışlar, güçlenmişlerdir. Bugün sokaktan geçen bir üniformalı eski sempatik nazarlara hedef olmaktadır, bugün topluluklar İsmet Inönüyü gördükleri yerde heyecanla alkışlamaktadırlar -mesela Başbakan geçen akşam Ankarada gitiği Üçüncü Tiyatroda girişinde ve çıkışında halk tarafından öyle bir sevgi tezahüratına muhatap bırakılmıştır ki, bütün tevazuuna rağmen havanın değiştiğini kendisi bile farketmiştir-, C.H.P. lilere cesaret, ümit şevk gelmiştir. Biri ezik, diğeri güven duyguları içinde iki ekibin Mecliste verecekleri meydan muharebesinin, cereyan tarzından ziyade neticeleri demokratik rejimimiz için esaslı bir ölçü yerine geçecektir.

A.P.

Sakal ve bıyık hikâyesi

(Kapaktaki kazan)

Bu haftanın içinde bir, gün, A. P. rin dehşetengiz milletvekillerinden -İçel- Celâl Kılıç Meclisin hademelerinden Memiş Engineri Mecliste döğdü. Suratına bir tokat yiyen hademecik bir an şaşkın baktı, sonra başını tevekkülle sallayıp:

"— Gücü bana yetiyor!" diye mırıldanmakla yetindi. Döndü, işinin başına gitti.

Hadise pazartesi günü cereyan etti, A. P. Grupunun olağanüstü toplantısı vardı. Toplantı uzayınca bazı milletvekilleri acıktılar ve salonu terkettiler. Birer sandöviç yemek için teşebbüse geçtiler. Sandöviçlerini ısmarladılar ve rejim konusunda kendileri için pek kıymetli olan fikirlerini tartışmaya orada devam ettiler. Tartışma uzadı. Bir ara güruhun içinde İçel milletvekili Celâl Kılıç en hararetlileriydi- karnının ziyadesiyle acıktığını hissetti. Hademeye baktı, adamcağız görünürlerde yoktu. Aradan bir hayli zaman geçti, hademe elinde sandöviçlerle göründü. Meclisin üst katına, memurlara ait büfeye çıkmış ve ancak gelebilmişti. Celâl Kılıç yerinden fırladı. Birden neye uğradığını şaşıran hademeye ağzına geleni söyledi. Bununla yetinmeyip, yaradana sığınarak bir de tokat aşketti.

Bir gün sonra gene Meclis koridorunda, A. P. nin başka bir dehşetengiz milletvekili İhsan Tombuş Cumhuriyet gazetesinin muhabirlerinden Dündar Arcayüreğin başına bir sîgara tablası fırlattı. A. P. li tıknaz ve kesin hükümlere sahip politikacı Grup odalarının bulunduğu koridorda oturmaktaydı. Bu sırada gazeteciler Suat Serenden Temsilciler Meclisine ait haberleri alıyorlardı. Tombuş oturduğu yerden gazetecileri süzmekte ve konuşulanları merak etmekteydi. Cumhuriyet gazetesi muhabiri Dündar Arcayürek bir arkadaşıyla kendisine doğru yürüdü. Bu sırada bir başka gazeteci "Non Smoking" diye -bu Tombuşla ilgili bir başka hikâyenin nükte tarafıdır ve Tombuş bu hikâyeye son derece sinirlenir- bağırdı ve gülümsedi. Tombuş kendisine atılan sözü A. P. illerin klâsik ithamıyla cevaplandırdı:

"— Komonist!"

Arcayürekini yanındaki arkadaşı Tombuşa sordu:

"— Bana mı söylüyorsunuz?"

Tombuş:

"— Hayır. Dündara.." dedi.

Bu defa Arcayürek, bütün şakacılığına rağmen sinirlendi ve Tombuşun üzerine yürüyerek:

"— İhsan bey.. Böyle herkese komünist demekle komünist olunmaz,. Bu sizin icadınız .. Biraz doğru basın dikkatli olun" dedi. Sözünü tamamlamağa vakit bulamadan yanıbaşından bir sigara tablasının süratle geçtiğini farketti. Tabla, Tombuş tarafından Arcayüreğin kafasına atılmıştı!

Gazeteciler hiç aldırmadılar, gül-

A.P. li temsilciler A. P. Genel Merkezinde

Davul sesini kös zannedenler kumpanyası

düler. A. P. lilerin, hele en azgınlarının nasıl bir ruh haleti içinde olduklarını biliyorlardı. Nitekim aynı gün, bunlara ağababasının, Gümüşpalanın ta kendisinin ne halde bulunduğunu gözleriyle görmüşlerdi.

Komonist, komonist, komonist!

O gün A. P. nin, Büyük Kongreden sonra en yüksek icra organı olan Temsilciler Meclisi son olayları görüşmek üzere toplanmıştı. Toplantının başlangıcında Genel Başkan Gümüşpala gazetecilerin suallerine cevap verdi. A, P. liler, gösteriş olsun diye toplantılarını tahrip edilmiş olan Genel Merkezlerinde yapıyorlardı. Bir ara Gümüşpala, koridorda B.M.M. nin ilk oturumunu tesbit eden panoramik bir fotoğrafı gösterdi. Fotoğrafta birkaç gün evvelki olayların hafif bir izi vardı. Gümüşpala, fotoğrafa sıçramış bir çamur lekesini işaret ederek gazetecilere döndü ve:

*** —- Bunu görüyor musunuz? Bu darbeyi Meclise, Türk Gençliği değil Komünistler indirmiştir. Türk gençliğini tenzih ederim.. Aralarına sızan komünistler böyle bir şeye ancak tevessül ederler" dedi, sonra harap edilmiş binada halen temizlenmemiş olan molozlara basarak yürüdü.**

Konuşma sırasında:

"— Bunun hedefi A. P. değildir. Bunun hedefi, Büyük Meclistir" deyince bir gazeteci mırıldanmaktan kendisini alamadı:

"— A. P. dir, A, P."

Akılları başlarına geldiğinde "Aleyhimizdeki gösterileri tertipleyen C. H, P. veya komünistler değildir. Hadiselerin derininde çok daha önemli unsurlar yatmaktadır" diyen A. P. nin yetkilileri haftanın başında tekrar rota değiştirdiler ve başını ku-- gömmüş deve kuşları gibi "C. H. P... Komünistler.." diye sayıklamaya tekrar başladılar. Ama bu politika, zaman zaman aynı A. P. lilerin hazin itiraflarda bulunmalarını önlemedi. Haftanın başında A. P. Genel İdare Heyeti üyesi Turan Bilgin hiç alışılmadığı bir şekilde Meclis Basın bürosundan içeri girdi. Genç milletvekilinin omuzları hafifçe çökük, yüzü karmakarışık, saçı sakalı uzamış ve gözleri süzülmüştü. Gözünü budaktan sakınmadığını defalarca söyliyen ateşli A. P. linin konuştuklarını işitmek bir hayli zor oluyordu. Bilginin mizansenine sesi de uymuş ve kısılmıştı,

27 Mayısçılığıyla tanınmış, devrimci bir gazeteciye Bilgin bir ara şöyle dedi:

KULAĞA KÜPE

Tersine Dünya

*Hani , asacaklarını keseceklerini halkın **bir** işaretlerini beklediğini söyleyerek kendi kendilerine kuvvet şurubu **içi' ten, sonra** da kendilerinden menkul kerametlerine güvenerek **yola** çıkıp iki günde rezil oluverenler var ya.. Pek inandırıcı tavırda bağırıyorlardı:*

— **İhtilâl Hükümete karşı olacaktır.. Elbette Hükümete karşı.. Muhalefete karşı ihtilâl nerede görülmüştür? Henı bizim ihtilâlimiz onların ihtilâline benzemeyecektir. **Omuz** üzerinde **baş** bırakmayacağız.."*

Peki, Muhalefete karşı nümayiş nerede görülmüştür ? Ama bizde oldu!

***Hani,** bizim bize benzememiz de bazan fena olmuyor doğrusu.*

— Nümayişlerin son günü isteseydik Türkiyeyi kana bulardık..."

Sonra devam etti:

"— O gece telefonla bütün illere itidal tavsiye ettik.."

Gümüşpala kendinden geçmiş

*En tabiî **fotoğrafı***

İlâve etti:

"— Kayaeride 20 bin kişi, Bakesirde bir o kadar toplanmış, emrimizi bekliyordu.."

Bir an durdu:

. "-« Ama biz memlekette kardeş kanı dökmeyi istemedik.. Her sora na sükûnet tavsiyesinde bulunduk. Patırdı çıkarmamalarını söyledik. Onları teskin ettik..."

Bilginin sözlerini alaylı bir tebessümle dinleyen muhatabı cümlenin sonunda dayanamadı, gülerek:

"— Peki ama neden ?.. Yapsaydınız bakalım.. Yapsaydınız da kesin bir neticeye varsaydık.. Memlekette tarafların hangisinin kuvvetli olduğunu anlasaydık. Böylelikle meseleyi kökünden halleder, rahatlardık.." diye bir şaka yaptı.

Bilgin gülümsemeye çalışarak karşısındakini cevaplandırdı;

"— Böyle bir şey yapsaydık sigalebe çalardınız.."

"— Neden ? Bu kadar kuvvetli olduğunuzu günlerdir söylüyordunuz?"

Başını tevekkülle aşağı indiren Bilgin bu defa fısıldar gibi itiraf ti:

"— Ama Silâhlı Kuvvetler bize karşı koydu..»

A. P. nin Temsilciler Mecis milletvekilleri bu hava içindeyken toplandı.

öncesi - sonrası

Doğrusu istenilirse A.P.nin bu toplantısından fazla bir şey bekleyen, .bu hafta Ankarada parmâkla gösterilecek kadar azdı. Şimdiye kadar A. P. nin ve onu ele geçirmiş bulunan takımın zihniyetinin bin **mis**li görülmüştü: Fırtına kopunca sinmek, bunun geçtiğini sanar sanmaz yeniden eski tutuma sarılmak. Nitekim Temsilciler Meclisinin açılışından önce kendi Grupunda konuşan İsmet İnönü bu görüşünü arkadaşlarından saklamak lüzumunu duymadı. Anlaşılıyordu ki Başbakan hesaplarını yaparken bu gerçeği kulak arkasına atmıyor, tam aksine, şimdi ki kadar hep doğrulanmış teşhislerin den birini teşkil eden bunu dikkate, **kaale** alıyor, ona göre davranıyordu

Sahiden de Temsilciler Meclisi Gümüşpalanın üyelere bir kuvvet şırıngası zerkîyle başladı. Ama bu defa yaman Gümüşpala bütün **ölçüleri** kaçırdı. Arkadaşlarını "30 milyonun temsilcileri". olarak selâmladı! Bidefa nüfusumuz henüz 30 **milyonu** bulmamıştır. Üstelik, İstatistik Genel Müdürlüğü tarafından son hafta içinde yayınlanan rakamlara göre 1961'in hem Meclis, hem de Sen-

evet, Senato seçimlerinde en fazla oyu A.P. değil, C.H.P. almıştır. A.P. Senatoya, senatör seçimlerinin ekseriyet usulüyle yapılması sayesinde C.H.P. den fazla üye sokabilmiştir. Yoksa sırada, A.P. sadece ikincidir. Gümüşpala bu palavrayı sıktıktan sonra, partisine karşı yapılmış hareketleri komünistlerin eseri olarak gösterdi: A.P. komünizme karşı savaşın önderi değil miydi? İşte, komünistler initkam almışlardı. Yoksa millet de, memleketin sağlam kuvvetleri de A.P. ile birdi, birlikti. Onun için yılmamak, ürkmemek, korkmamak lâzımdı.

Temsilciler Meclisi toplantısının ilk adımı bu fikir etrafında atıldı.

Gümüşpala toplantıdan çıkıyor
Bekle de görürsün

Masanın ortasında Gümüşpala. sol tarafında Genel Sekreteri Orhan Süersan, sağ yanında Genel Başkan Yardımcısı Ertuğrul Akça oturuyordu. Ortaya hemen, "komünist" ve "Rejim düşmanları" lâfı döküldü. 'Evliyaoğlu ye Aytacın sözleri bir müddet Meclisi tesir altında bıraktı, fakat sonradan ortada hukuki bir durumun bulunduğunun farkına varıldı. Akçanın müdahalesiyle ortaya çıkan konu, Genel İdare Kurulundan istifa edenlerin Temsilciler Meclisine katılıp katılmıyacağı meselesidir. Hücum Ege bölgesinden geldi. Egeli Temsilcilerin başını çeken İzmir İl Başkanı Mehmet Karaoğlu, bu kişilerin toplantıya katılmasının doğru olmadığını savundu. İstifa edenlerin istifaları hemen, kabul edilmemişti. Ama, kendilerince istifalarını geri aldıklarına dair bir işaret de yoktu. Bunun için Kurula katılmaları usulsüzlüktü. Egeli Temsilciler Karaoğlunu desteklediler. Zira bu grupun gelirken kulisi bu şekilde hazırlanmış ve partinin istikbali için müfritlerin istifasının gerektiği bazı gerekçelerle kendilerine söylenilmişti, Egeli grup gerekçeyi son derece yerinde buluyor ve A. P. Genel İdare Kuruluna sokulmuş müfritlerin temizlenmesinin elzem olduğunda ısrar ediyordu.

Müfrit grupun savunucusu, Adana İl Başkanının başını çektiği Temsilciler oldu. Kâmil Tekerek müstafi Kurul üyelerinin toplantıya katılmalarında fayda mülâhaza ettiğini ve bunun partinin istikbali bakımından son derece önemli olduğunu, zira A. P.' nin D. P. li kitlelere hitap ettiğini ve bu kitlelerin sert tutuma taraftar bulunduğunu belirtti.

Tartışmaların sonuca bağlanması başkanlar kademesinin -Akça, Gümüşpala Ve Süersan- işin tatlıya bağlamasıyla mümkün oldu. Müstafi kurul üyelerinin toplantılarda müşahit olarak bulunması gerektiği, zira - olayların başından beri bildikleri ve zaman zaman kendilerine müracaat etmek lüzumu ileri sürüldü. Mesele her zamanki gibi halledildi: Taraflar fazla ısrar etmeden, ortaya atılan uzlaştırıcı teklifi kabul ettiler.

Sebep ve sonuçlar»

"Temsilciler Meclisi daha işe başlarken iki grupun karşı karşıya gelmesi sebepsiz değildir. Bu, idare edenler arasındaki görüş ayrılığının bir sonucudur. Bir grup "Teşkilât heyulası" formülünün ardında, A. P. Meclis grupundan bazı istifaların olmasını istemektedir. Teşkilâtın temsilcisi olduklarını söyleyen bu grupun önderliğini şimdilik Kâmil Tekerek yapmakta ve Genel Başkan Gümüşpala da bu tarafa temayül etmektedir. Gümüşpalanın Tekerek grupunu tutmakta ısrarının sebebi Genel Başkanlık sandalyesidir. Zira Gümüşpala, Tekerekin istemediği mutedillerin kendisine itirazları bulunduğunu bilmektedir. Tekerek grupu ise, aslında, müstafi milletvekillerinin boşalan yerlerine bir daha ki seçimde gelmeyi arzulayanların bebaberliğidir. Önümüzdeki seçimde liste başlarını alması garanti olan büyük isimlerin erimesi Tekerek ve arkadaşları gibi gönüllerinde aslan yatan teşkilât kodamanlarını pek sevindirmektedir. Teşkilâtın üst kademelerinde bulunanlar listelerdeki tıkanıklığı böylece gidermekle, kendilerine yol açtıklarını sanmaktadırlar.

Ege grupu işi daha derli toplu mütalâa etmektedir. A. P. nin yaşaması için memleketin muayyen kuvvetleriyle çatışmaması ve itidalin elden bırakılmaması taraf lısıdırlar. Mehmet Karaoğlu bu konuda ısrarlıdır ve A. P. Grupu içindeki mutedil milletvekillerinin desteğini görmekte dir. Realist düşünen bu politikacı ihtiyatı da elden bırakmamakta ve teşkilâtın kulağına bazı meselelerin gitmesini sağlamaktadır. Nitekim işin kulisinin idare edildiği Belvü Palasta kendisine Gümüşpalanın Genel Başkanlığı hakkında fikri, sorulduğunda tereddütsüz :

"— Biz Paşanın Başkanlığına taraftarız. Ancak bir şartla: Eğer İnönüyle yaptığı konuşmada ona yaklaşmış ve kendisinden şefaat talep etmişse bir daha o koltuğun yüzünü göremez" demiştir!

Böylece, A. P. nin en yüksek icra organı Temsilciler Meclisinde bir kaç grup ilk gününde kendiliğinden ortaya çıktı. Evvelâ Gümüşpala ve etrafındakiler -EMİNSU'cu politika erbabı- kendi gelecekleri için sıkı sıkıya birbirine sarılmışlardır. öyle ki, Gümüşpala meselelerde birinci dere-

cede rol oynayan M. Ali Aytaca, bile bir türlü kıyamamaktadır. İkinci grup müfritleri temsil eden gruptur. Ne olursa olsun A. P. nin şimdiye kadar takip ettiği politikayı takip etmesini ve teşkilâtın bunu arzuladığını savunmaktadırlar. Bunlar Gümüşpalanın başta kalmasını, Genel idare Kurulunun vazifeye devam etmesini ve hiç bir değişikliğin yapılmamasını istemektedirler. Bu yüzden, ilk grup ile ikincisi birliktir, Üçüncü grup mutedillerin desteklediği ve ekserisi eski D. P. li ileri gelenler olan gruptur. Bunlar Gümüşpalanın çekilmesini, yerine doğru dürüst bir Genel Başkanın bulunmasını istemektedirler. Meclis ve Senato Grupunda bir hayli kalabalık sayıya baliğ olan bu grupun istekleri yerine gelmediği takdirde A. P. den ayrılmaları mümkündür. İçlerinde hâlâ tereddüt eden büyük sayıda milletvekili olmasına rağmen diğerlerinin baskısı geniş bir kitlenin ayrılmasını belki sağlıyabilecektir. İşin güzel tarafı, istifa edecekler arasında rastlanacak bazı isimler umumi efkârı bir hayli hayrete düşürecektir.

Yanlış hesap

Temsilciler Meclisindeki konuşmalarda, durum şöyle özetlendi: A. P. nin Başkentte ve İstanbulda kuvveti yoktur. Hükümet kuvvetleri buralarda A. P. nin karşısındaki Gençliği himaye ettiğinden bunlar A. P. binalarını, A. P. li gazeteleri tahrip edebilmektedirler. Ama, meseleyi o ölçüde bırakmak imkânı yoktur. A. P. taşrada dehşetli bir kuvvete sahiptir ve kütleler bir anda harekata gelebilirler. Onun için. A. P. son kozunu oynamamıştır. Gerekirse, taşrada bir kuvvet gösterisine girişmek kabildir. O bakımdan yapılacak iş şudur; Hükümete demek lâzımdır ki "Arkadaş, sen bizi Ankara ve İstanbulda korursan biz da taşradaki kütleleri ayağa kaldırmayız. Ama sen bunu yapmazsan sana gösteririz"

Bu, Ankara ve İstanbulda 28 Nisan - 27 Mayıs arası nümayişleri olurken Menderesin aklı ve Menderes asılırken "Asamazlar.. Kütleleri harekete geçiririz. Tozu dumana katarız" diye naralar atanların feraseti dir. Ama yanlış hesap Temsilciler Meclisinde, gerçeği göstermek isteyen bir kaç ender simanın gayretlerine rağmen çok taraftar buldu ve bir kıymeti var sanıldı.

Temsilciler Meclisinde meselenin halli yolunda Grup İdare Heyetlerinin hazırladıkları rapor okunurken Gümüşpala işe fazla müdahale etmedi. Bu raporda birkaç baş isteniliyor ve bazı çevrelerin bununla tatmin olacağı belirtiliyordu. Îlâhların kurbanları Evliyaoğlu, Önder, Aytaç

Yaşla Kuru

Bundan üç yıl önce, gene böyle bir

ilkbaharda çok kimse çok D.P. milletvekiline gidişin çıkar yol olmadığını eğer başlarındaki ekibi atamayacaklarsa sorumluluğu onlara bırakıp çekilmeyi tavsiye etti. Bu tavsiyeye uyan, galiba iki kişiden ibaret kaldı, ötekiler, en ziyade uyuşukluk ve pısırıklıktan, daha azı ayda yaşadıklarından, bir kısmı da sadece şahsî menfaat endişesinden söylenenleri kulak arkası etti. Felâket gelip çatmakta gecikmedi ve hem bu milletvekilleri, hem yakınları, aileleri çok ıstırap çekti.

Bugün, A.P. yi müfrit ekibin elinden kurtarmak ümidinin tamamile kaybolduğu açık olarak ortadadır. D.P. nin hayrülhalefi olmak iddiasındaki siyasi teşekkül, sahiden D.P. nin yuvarlandığı yokuşun üzerindedir ve bunun yarısını geçmiştir. Bir gün gelecektir, güvendikleri İsmet Paşa bir defa daha "Artık sizi ben bile kurtaramam" sözünü tekrar edecektir. İstikbale ait siyasî plânlar yapanlar bütün hesaplarını Türkiyede İsmet Paşa varken bir ihtilâlin olamayacağı gerçeğinin üzerine bina etmektedirler ve kendilerini, melanet icrasında muafiyet sahibi sanmaktadırlar İsmet Paşaya karşı bir ihtilâlin olmayacağı doğrudur. Ama melanet erbabının hakkından gelmek için memleketin sağlam kuvvetlerinin yayındaki tek okun ihtilâlden ibaret bulunduğunu sanmak bütün budalalıkların en büyüğüdür. A.P. liler bir gün dünyanın başlarına başka türlü yıkıldığını görürlerse, kabahati kendi muhayyele fakirliklerine vermelidirler. D.P. nin kopyası olan bu partinin mahsupları kullandıkları metodlarda, propagandada, taktikte ve stratejideki "yenilik yapamama zaaflarını akıbet tahmininde de yapamamaktadırlar, öyle bir dalga gelir ki İsmet Paşa yı götürmez ama, götüreceklerini götürür. Ondan sonra her şey, normal seyri içinde devam eder.

Bir adam bunu göze almıştır, bunun kendisine ve memlekete zarar getirmeyeceğine inanmaktadır, bunun çıkar yol olduğunu sanmaktadır. Söylenecek hiç bir söz yoktur. "Allah akıl fikir versin" demekten başka.. Ama bir adam hususî bütün sohbetlerde bu tutumunun kötülüklerini, millî ve şahsî zararlarını söyler. İş başındakileri en ağır şekilde suçlar. sonra da onların kaptanlık ettiği teknede kalır, onu anlamak imkânı yoktur Böyleleri için yapılacak şey derhal kaptanı ters rotasıyla başbaşa bırakmak ve "Allahaısmarladık* demektir. Şerefli davranış budur, haysiyetin icabı budur, nihayet memleketseverliğin emri budur. Bağımsız mı kalır, Y.T.P. ye mi girer, daha cesur ve komplekssiz davranıp C.H.P. de mi siyaset hayatına dev vam eder, yoksa basiret ve itidal yolundaki C.K.M.P.ye mi katılır, bunların hepsi insanın şahsi temayülünün, hislerinin, görüşlerinin neticesidir ve saygıya lâyıktır,

Saygıya lâyık olmayan, nasıl olsa bir şey olmaz malihülyası içinde önümüzdeki seçimlerde milletvekili veya senatör olarak yeniden Meclise girme şansını A.P. nin efendilerine uşaklık etmekte ve tasvip etmediği politikaya kavuk sallamakta görmektir. D.P. den çıkanlar Hür. P. etiketi altında 1957 seçimlerinde bir varlık göstermediler ve elendiler. Doğrudur. Ancak bu, o tarihte aklıevvel Menderesin seçim sisteminde kaşla göz arasında yapıverdiği alicengiz oyununun sonucudur. Nitekim o siyaset adamları bugün memleketin politika hayatında şerefle ve en yüksek mevkilerde rol oynamaktadır.

Aksi tutumu zeka alameti sayan kısa vadeli görüş sahibi D.P. milletvekillerine gelince... Onların sonu tarif istemeyen bir açıklıkla ortadadır.

ve Eroğan olacaktı. Bayarın tahliyesiyle ilgili olarak başlayan olayların müsebbipleri diye belirtilen bu kişilerden A. P. kurtulduğunda umumi efkâr ve bu bazı çevreler tatmin olacaklardı.

Raporun müzakeresi uzun. sürdü. İlk gün iş halledilemedi. İkinci gün kulis biraz hazırlanmış ve Kurula sağlam gelinmişti. Üstad Bilgiç gerekli formülü bulmuş, gerekli hazırlığı yapmıştı. Temsilciler Meclisinin toplantısı mümkün mertebe uzatılmalıydı. Pazar gününe kadar bu iş uzarsa Cuma günü başlıyacak "Genel Görüşme"nin havası alınır ve rota ona göre tanzim edilebilirdi.

Fikir Temsilciler Meclisi üyeleri tarafından fazla garipsenmedi. Üstelik bu. Genel İdare Kurulu tarafmdan getiriliyordu. Mecliste kuyruk dik tutulacak ve Hükümet, zaaf içinde olmakla suçlandırılacaktı. Ama Temsilciler Meclisi kapıyı da tam kapamayacaktı. Bir ricat önüne geçilmez hal alırsa, ilâhlara kurbanlar verilecekti. Yok, buna lüzum kalmaz ve Koalisyon partileri bölünüp de A. P. Meclisin havasına hakim olursa o takdirde "Teşkilâtın arzusu" gereğince mutediller tasfiye edilecek ve A.P. resmen eski D. P. olarak melanet çarklarını döndürmeye devam edecekti.. Haftanın ortasında bir ididialı A. P.li partisinin görüşünü meşhur İngiliz sloganıyla anlattı: 'Wait and see = Bekle ve gör".

A. P. nin bilmediği, beklediğinde göreceğiydi.

Hükümet

Millete sunuş

Bu hafta perşembe günü, Kabine bir toplantı yaptı. Toplantı, bir gün sonra Mecliste verilecek meydan muharebesinin taktiğini hazırlama gayesini taşıyordu. Strateji zaten hazırlanmıştı. İnönü bir görüşmede şöyle dedi!

*— Demokratik rejim, içinde kalacağız. A. P. bugünkü tutumuyla bu rejimi tehdit etmektedir. Kördüğümü kılıç darbesiyle çözmek zor değildir. ama bunun bir faydası yoktur, ihtilallerden sonra Demokrasiye geçişin zorluğu, sorumsuz politikacıların ya--ttıkları düğümleri ihtilâlin sorumluluğunu taşıyan kuvvetlerin kılıç dar besiyle çözmeye kendilerini mecbur hissetmeleridir . Ondan sonra ne zaman Demokrasiye geçilmek istense, bu düğümün daha karışıkları milletin karşısına çıkmaktadır. Bunun misal--rini her yerde görüyoruz. Halbuki Demokrasi, kendi bünyesinde, kendi düşmanlarını bertaraf edecek kuvveti taşır. Mesele, bu kuvveti harekete geçirmektir. Bunu yaptığımız an, bir buçuk yıldır aldığımız geniş mesafenin son dönemecini dönmüş oluruz. Görürsünüz bunu yapacağız, bunu ba şaracağız, bunun tedbirlerini mutla ka bulup tatbik edeceğiz. Millete ina nıyorum. Meclise inanıyorum. Adalet mekanizmasına inanıyorum. Ben telâşlı değilim. Memleketin kaderiyle oynayanlardan, kördüğümü kılıç darbesiyle çözmeden kurtulmak imkânı vardır. Bu memleket benim elimde kazaya uğramamıştır . Uğramaz."

Hıfzı Oğuz Bekata
"Dosya koltukta"

Nitekim Kabinenin daha önceki toplantısında Meclisteki meydan muharebesinde önce İçişleri Bakanının dosyasını Meclis ve dolayısıyla millet huzurunda açması, bütün vakaları anlatıp bunların teşrihini yapması kararlaştırıldı. Sonra, tartışmalar başlayacak, partiler görüşlerini söyleyecek, A. P, kendisini savunacaktı. Bu tartışmalarda, Hükümet gene İçişleri Bakanı tarafından temsil edilecekti. En sonda, açıklanan gerçeklerin ışığında Başbakan meseleleri' toparlayacaktı. Ama Hükümet, bir bütün olarak vaziyet alacaktı. Koalisyon partilerinin liderleri, haftanın başındaki Grup toplantılarında milletvekillerine sükûnet ve itidal tavsiye ettiler, bilhassa birbirlerine girmemeyi, birbirlerini kırmamaya, ara" larından bazılarım hissi taraftan A. P. nin yanına itmemeye itina göstermeye davet ettiler. İnönü bunu C. H.' P. lilere söyledi, Alican Y. T. P. lilere söyledi, Dinçer C. K. M. P. lilere söyledi.

Zira bahis mevzuu olan rejimin, dolayısıyla memleketin kaderiydi ve bunun herkes farkındaydı.

Çalışan adam

Başkentin sakin bir köşesi olan Kavaklıderede Tahran Caddesiyle Büklüm Sokağın kesiştikleri yerde eğik çatısı, kırmızı kiremitleriyle alman mimarîsinin tipik bir örneğini teşkil eden sarı badanalı zarif bir villâ vardır, ikinci Koalisyon Hükümetinin İçişleri Bakanı Hıfzı Oğuz Bekataya ait olan bu villada şaşmaz bir intizamla her sabah aynı olaylar tekrar edilmektedir. Her sabah saat 9,25 te 0012 resmî plâkalı bir siyah Mercedes Tahran Caddesini baştan başa katederek sarı badanalı villanın önünde durmakta ve beş dakika kadar bekledikten sonra Bekatayla birlikte aynı yoldan geri dönmektedir.

Ancak haftanın ortalarında Çarşamba günü bu programdaki ufak bir değişiklik Tahran Caddesi sakinlerinin dikkatini çekti, O sabah siyah Mercedes gene tam vaktinde gelmişti. Ancak dakikaların ilerlemesine rağmen Bekata bir türlü evinden çıkmıyordu. Şoför Necdet efendi bir sigara yakarak beklemeğe koyulmuşken içeriden gelen bir haber üzerine tekrar otomobile binerek motörü çalıştırdı. Birkaç dakika içinde siyah Mercedes Büklüm sokağın aşağılarında kayboldu.

İçişleri Bakanı o sabah evden çıkmamağa karar vermişti. Nitekim erkenden kalkarak aşağıya inmiş ve arka bahçeye bakan geniş çalışma odasına kapanırken de ailesine, kendisini arayanlara "Evde olmadığını" söylemelerini sıkı sıkı tembih etmişti. Bakanlıkta makam odası ziyarete gelenlerle doluyor ve bu arada gazetecilerin telefonları yüzünden Bekata bir türlü kendini işine veremiyordu. Bu sebeple evinin sakin çalışma odasını tercih etmişti.

Bekata çarşamba gününü tamamen çalışma odasında 50-6O sayfalık bir dosyayı incelemekle geçirdi. Önemli bulduğu satırların altını çizdi, notlar aldı, dosyadaki bütün resimleri tek tek gözden geçirdi. Nihayet yazı makinesinin başına oturarak elde ettiği bilgiyi yazmağa koyuldu. Bekatanm saatlerce süren çalışmasından sonra hazırladığı me-

tinde A.P. nin bütün tahrikleri, 27 Mayısta karşı girişilen hareketler, D.P. devri özlemiyle yanan konuşmalar . delilleriyle tek tek gün ışığına çıkarılıyor, bütün kirli çamaşırlar ortaya dökülüyordu.

Hummalı faaliyet

Aslında Bekatanın Çarşamba günü hazırlamış olduğu bu metin bütün bir bakanlığın ve ilgili genel müdürlüklerin üç gün kadar devam eden hummalı faaliyetleri sonunda elde edilen bilgilerin bir sentezini teşkil etmektedir.

Mecliste son olaylarla ilgili olarak bir genel görüşmenin açılmasına karar verilmesinden hemen sonra Bakanlıktaki odasına dönen Bekata kolları sıvayarak gerekli hazırlıklara girişti. O akşam bakanlığına bağlı bütün genel müdürleri odasında topladı ve her birini ayrı ayrı sahalarda görevlendirdi. Bu arada kendisine en çok iş düşen Emniyet Genel Müdürü İhsan Aras ol» du. Zira bütün emniyet teşkilâtı şimdiye kadar yapılmış olan A.P. kongrelerinde 27 Mayısa karşı olan konuşmaları, eski devri geri getir-' mek gayesiyle gösterilen gizli veya açık her türlü faaliyeti delilleriyle tespit edeceklerdi. Emniyete bu konuda, Bakanlığın Tetkik ve Teftiş Kurulu da yardımcı olacaktı. Bekata ayrıca Genel,Müdürler ve bazı Tetkik Kurulu üyelerinden teşekkül eden dört kişilik bir heyeti çalışmalar da gerekil organizasyonu yapmakla görevlendirdi. Cumartesi günü sabahı erken saatlerden itibaren başlayan çalışmalar böylece son derece yoğun bir şekilde salı gününe kadar devam etti. Bu arada Bekataya ya--- olan çevreler Özel Kalem Müdürlüğü gibi- A.P. organı olan gazeteleri tek tek tarayarak 27 Mayıs Devrimi aleyhine kaleme alınmış olan ve D.P. devrini geri getirmek, amacıyla Kayserideki mahkûmlara yazılmış methiyeleri tespit ettiler.. Kesilen bu kupürler ilgili dosyalara tarih sırasına göre yerleştirildi. Emniyet teşkilâtının çalışmaları ise alâka çekici oldu. Bulunan bir resim veya teyple tespit olunan özel bir konuşma birçok A.P. linin ipliğini pazara çıkarıyordu. Politika bezirgânlarının hacı hoca, şeyh sakalı öperken çekilmiş resimleri tebessümlere sebep oldu. A.P. nin ilk kuruluşundan bu yana gürültülü kongrelerde pervasızca çekilen nutuklar, yapılan vaadler okuyanların da, dinleyenlerin de tüylerini diken diken edecek kadar tehlikeliydi. Bilhassa dost toplantılarında kendilerini kimsenin dinlemiyeceğinden emin olarak yapılan sohbetlerde tespit edilen bantlar 27 Mayıs öncesini geri getirmek için girişilen bütün karanlık teşebbüsleri açıkça ortaya koymaktaydı.

Bitirdiğimiz haftanın başlarında Salı günü, elde edilen bütün bu deliller bakanlıkta toplandı. O gün sa-

İsmet İnönü

Bir yaman satrançcı

Çatlasanız da , patlasanız da ihtilâl olmayacak!

Bugünlerde meşhur iki uçtan sadece biriyle pek ilgiliyiz de öteki ucun nasıl ihtilâç içinde kıvrandığını pek görüp farketmiyoruz. Organlarına, yazarlarına arada bakıyor musunuz? Deli divane oluyorlar: Hayal edebilecekleri en müsait ortam A.P. nin budalalığı sayesinde yaratıldığı halde memleketin sağlam kuvvetleri Demokrasinin. Anayasanın, Hükümetin, İsmet Paşanın ve meşruiyetin yanında kaldılar diye.. Hele hele Silâhlı Kuvvetlerin, bütünü itibariyle rejime sadık davranmasını hiç hazmedemiyorlar. Dışardaki, Türkiyenin meselelerini ve havasını hiç bilmeyen kendi peşin hükümlerine delil arayan yabancı basından o da lisan bilmediklerinden bir gazetenin yazdığını ötekinin yazdığına karıştırarak- medet umuyorlar, "Bak, onlar İhtilâl olacak diyorlar, ne du ruyorsunuz ey ehli vatan!" ,diye feryat ediyorlar. Bir buçuk yıldan beri suratlarına her gün inen şamara eklenen bu yeni şamar üstadları çileden çıkarmaya yetti.

Aslına bakılırsa, öteki uçun da İsmet Paşadan kurtulmak için bu ihtilâli adeta körüklediğini görmemek imkânı yoktur. Kışkırtıyorlar, tahrik ediyorlar, bütün hududu aşıyorlar. Ama bir yandan Silâhlı Kuvvetler, öteki taraftan Gençlik hem bunların hakkından geliyor, hem de ihtilâli yapmıyor! Gerçek zafer budur.

Bunun sebebi nedir? Bunun sebebi basittir: Sinirler ve hisler ayaklandırılarak ihtilâl yapılmaz. Yapılsa yapılsa hükümet darbesi. yapılır ki memleketin sağlam kuvvetlerinin, milletin havasının, şartların, gerçeklerin buna başarı şansı vermediği ortadadır. Buna rağmen bir sergüzeştçi çıkıp ta şansını denemeye kalkışmaz mı? Böylesi her memle kette olur. Her memlekette bu davranışın ihtimali neyse, bizde de odur. Ama har şey gösteriyor ki sergüzeştçinin artık arkasına toplanacak adam sayısı da fazla olmayacaktır ve teşebbüs süratle bastırılacaktır; Bunun millete, memlekete bir fayda getirmeyeceğine dair olan kati kanaat birbuçuk yıl içinde içerde yerleşmiştir, dışarda da mutlaka yerleşecektir.

Gözden hep uzak tutulan, İsmet Paşanın hep söylediği bir husustur: Silâhlı Kuvvetler, politikanın dışına çıkıp bir demokratik sistem içinde, bir Anayasa nizamında Meclisin, bir meşru hükümetin emrinde memleketin iç ve dış güvenliğini sağlamaktan başka hakikaten gaye, hedef, arzu taşımamaktadır. Buna her uçtan mani olmaya çalışanlar vardır. Ama Ordu, memleket için, bildiğimiz Demokrasiden başka çıkar yol olmadığını "Paravanalı İktidar" usulünün bir saçmalıktan ibaret bulunduğunu ve bugün iktidarda alan ekibin içindeki nüfuz sahiplerinin de kalplerinin aynen kendi kalpleri gibi çarptığını, dertleri gördüklerini, hulûs ile çare aradıklarını bilmektedir.

O bakımdan, uçlar dertlerine yansınlar!

bah CHP Meclis Grupunun toplantısına katılan Bekata öğleye doğru odasına gelir gelmez Özel Kalem Müdürü Ziya Çokere Emniyet Genel Müdürünü aramasını söyledi. Bekatayla Arasın telefondaki konuşmaları kısa, fakat öz oldu. İçişleri Bakanı. Arasa:

"— Zarfları kapatın, bana gönderin,.. Evet, resimleri de.. Neden bahsettiğimî anladınız değil mi?" dedi. Bahis konusu zarflar günlerdir yapılan çalışmaların neticesiydi.

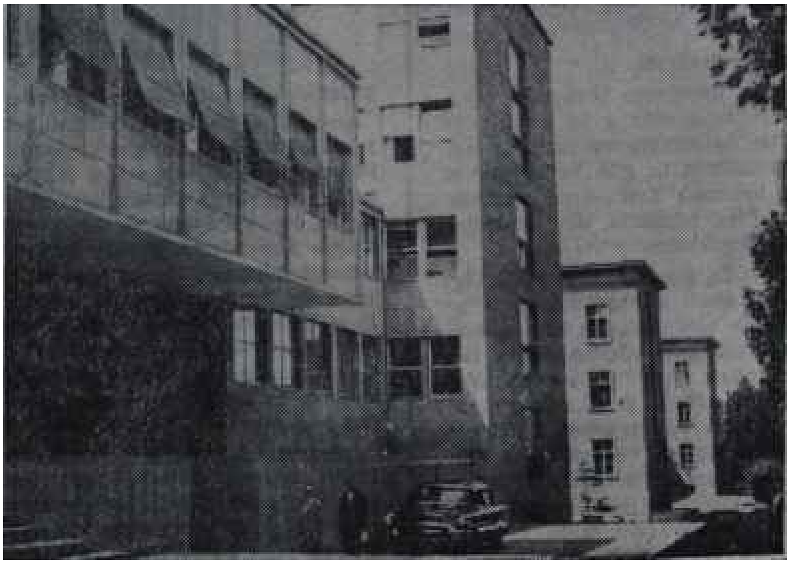
Böylece genel görüşmeyle ilgili bütün dosyalar bakanlıkta toplandıktan sonra çalışmaların ikinci safhası başladı, öğleden sonra bakanlığa bağlı genel müdürler kendi sahalarını ilgilendiren dosyaları inceden inceye gözden geçirerek gerekli raporları hazırlamaya koyuldular. Çalışmalar ancak gece yarısından sonra saat bire doğru tamamlanabildi. Bu saatte Özel Kalem Müdürünün masasına bırakılmış olan raporlar 50-60 sayfalık bir dosya teşkil etmekteydi. Hıfzı Oğuz Bekata ancak bundan sonra rahat bir nefes alabildi. Artık bu gece rahat, deliksiz bir uyku çekebilirdi. Bekata arkadaşlarına iyi geceler diledikten sonra bu pek kıymetli dosyasını da yanına alarak evine döndü. Gerçi ertesi günü kendisini son derece yoğun bir çalışma bekliyordu ama işlerin asıl zor tarafı tamamlanmıştı. Bekata müsterihti.

Başka bir adam

Salı gecesini, bir başka adam daha çalışmayla geçirdi. Bu Başbakan İnönüydü. İnönü, memleketin sivil ve askeri güvenlik teşkilâtı tarafından hazırlanmış dosyaları itinayla tetkik etti. Verilen bilgilerden açıkça ortaya çıkan, A.P. nin idareci takımından bazı kimselerin inceden inceye bir "Kalk Hareketi"nin hazırlıklarını yapmış oldukları ve Bayana çıkışı vesilesiyle bu plânın tatbikine geçtikleriydi. Bayar, hareketin başına geçmişti. Onun huzurunda, eski D.P. li ve yeni A.P. li bir çok milletvekilinin iştirakiyle toplantılar yapılmış, meseieitr görüşülmüş, kararlar alınmıştı.

A.P. için mesele şöyle görünüyordu: Bu faaliyetleri A.P. tasvip etmekte midir, etmemekte midir? Etmiyorsa, bu faaliyetlerin, adaletin pençesine düşeceği muhakkak faillerini bünyesinde muhafaza edecek midir, koruyacak mıdır? yoksa onları telin mi edecektir? Bu, şüphesiz, Hükümetin bir siyasi partinin kapatılmasına karşı olan bütün temayüylüne rağmen A.P. nin kaderini ilgilendirecektir.

Zira bilindiği gibi, bir siyasi teşekkülün hangi faaliyetlerde bulunduğu takdirde kapatılacağı Anayasada yazılıdır, bunun takdir hakkı Anayasa Mahkemesine aittir ve Anayasa Mahkemesinin üzerinde Hükümetin ne bir kudreti» ne bir tesiri vardır. "A.P. Dosyası"nda bu çeşit faaliyet ise, maşallah tümen tümendir.

Dışişleri Bakanlığı binası

Uyan sunam derin uykudan

Dış Politika

Ehlem ve Sehlem

İçinde bulunduğumuz yılın başlarında Mısırda yürürlüğe giren bir kanun, Türkiyede geniş yankılar uyandırdı. 19 Ocak 1963 te yayınlanan bu kanun Nasırın sosyalist politikasının etkisiyle "yabancıların Mısırda toprak edinmelerini önleme" gayesini taşımaktadır.

Kanunun, Türkiye açısından önemli olan tarafı halen sayıları 3 bini bulan Türk vatandaşının Mısırdaki mallarının istikbali meselesidir.' Zira bu yeni kanunla yabancıların yeni topraklar edinmeleri önle" nildiği gibi, daha önceki tarihlerde ve' bilhassa Osmanlı Devleti zamanında Türkler tarafından alınarak bir kısmı vakıf haline getirilmiş olan arazinin 'istimlâki de mümkün olabilecektir. i

Aslında mesele, on yıldanberi süregelen bir hikâyenin finalini teşkil etmektedir. Mısır Hükümeti Krallığa son verdikten sonra 1952 yılından başlıyarak çeşitli tarihlerde çıkardığı kanunlarla yabancıların elindeki araziyi fakir çiftçiye dağıt-. mak ve ötedenberi düşünülen toprak reformunu gerçekleştirmek istemektedir. Ancak bu konuda önlerine çıkan en büyük güçlük geniş arazilerin büyük kısmının yüzde 98 inin- vakıf olarak işletilmesidir.

Hükümet halktan çekinmekte ve bir tek hareketle bütün vakıfları birden istimlâk edememektedir. Tek çıkaryol bu isi yavaş yavaş gerçekleştirmektir. Bu sebeple Nasır ilk olarak 1902 yılında 180 sayılı kanunu çıkardı. Bu kanuna göre Mısır Evkafında şahıslar lehine tesis edilmiş olan vakıflar -Ehli vakıf, vakıf olmaktan çıkarılarak mülk haline getiriliyordu. Fakat hemen her vakıf malda birden fazla hak sahibinin bulunması, vakıfların müstehiklere taksimini zorlaştırıyordu. Böylece kanun tatbik imkânı bulamadan 1958 yılma kadar sürüncemede kaldı. 1958 Ağustosunda çıkarılan diğer bir kanun ise malların hak sahibine tesliminden çok müstehiklerin hayatta olup olmadıklarını kontrol etmek gayesini taşıyordu. Bu 122 sayılı kanuna göre hak iddiasında bulunanlar 24 Ağustos 1959 tarihine kadar Kahirede kurulmuş olan "tsbatı Hüviyet Ve Sıfat Komisyonuna" bizzat müracaat ederek hak sahibi olduklarını bildireceklerdi. Komisyon bütün müracaatları dikkate ala-

rak, vakıfları idare edenlere -Evkaf nezareti veya mütevelli heyet" müracaat sahiplerinin durumunu sordu. Aldığı bilgilere göre hak sahiplerini tespit etti. Ancak bu işlemler sırasında Evkaf Nezaretinin ' veya mütevellilerin verdiği cevaplar büyük yanlışlıklara sebep olmuştu. Nitekim bu cevapların birer karine teşkil etmesi sebebiyle nüfus sicilleri gösterilerek ileri sürülen hak iddiaları nazarı itibara alınmadı. Böylece esasen mevcut olan memnuniyetsizlik daha da arttı.

Karışık kanunlar

1 22 sayılı kanunu 56 ve 56 sayılı kanunlarla,' 44 numaralı kararname takip etti. Bu kanunlar doğrudan doğruya "İsbatı Hüviyet ve Sıfat" komisyonu tarafından tasdik edilmiş olan hak sahipleriyle ilgilidir. 55 sayılı kanuna göre müstehikler Mısır Evkaf Nezaretinde kurulmuş olan Taksim Komisyonuna müracaat ederek haklarına tekabül eden bir miktar malın ifrazı talebinde bulunacaklardır. 56 numaralı kanun ise Taksim Komisyonunda tespit edilsn miktarda malın teslimi meselesini düzenlemektedir. Fakat Karnındaki teslim ile ilgili bu hükümler hiç bir zaman tatbik sahası bulamamıştır.

Bu kanuna göre hak sahibi bütün formaliteleri tamamladıktan sonra dahi mülküne sahip olamamaktadır. Zira 56 sayılı kanunun bir diğer hükmüne göre Evkaf Nezareti her ilginin hissesinin yılda sağladığı geliri esas alarak kaç feddan toprağın bu miktar gelir getirebileceğini hesap edecek ve bu miktar toprağı üç yıl için hak sahibinin idaresine bırakacaktı. Bu üç yıllık mühlet ilk bakışta iyi niyetle ve Taksim Komisyonu nihai kararını alıncaya kadar hak sahibini müşkül durumda bırakmamak için verilmiş gibi görunmekteyse de aslında tamamen zaman kazanmak gayesini gütmektedir. Nitekim 56 sayılı kanundan biraz» sonra 1962 Mart ayında çıkarılan 44 numaralı kararname yabancıların elinde olan arazinin istimlakinde ikinci adımı teşkil etti. Kararnamenin 16ıncı maddesiyle, isteyen hak sahibiniri elindeki mülkü, vakfın kendisine sağladığı yıllık gelirin 80 misli karşılığında Hükümete devredebileceği açıklandı. Ancak her bakımdan son derece karışık ve daha evvelce çıkarılmış olan kanunları inkâr edici mahiyette olan bu kararname Türkiyede bir türlü anlaşılamadı. Mısırla siyasi münasebetlerimiz kesildiğinden beri işlerimizi takip etmekte olan İsviçre Büyük Elçiliğinden istenen tefsirden de tatminkâr bir cevap alınamayınca, mesele kendi haline terkedildi.

Mısırdaki yabancıların elindeki arazilerin istimlakiyle ilgili kanun çıktığında, Türk Dış İşleri Bakanlığının gösterdiği gayret, sadece Türkiye . Mısır ikamet anlaşmasının hatırlatılmasından ibaret kaldı.

Hariciyeye düşen

Mısırın , sayıları 3 bini bulan Türk Vatandaşının haklarını çiğneme yolunda çıkardığı kanunlar karşısında Türk Dış İşleri Bakanlığı meseleye müspet bir hal çaresi olabilecek **hiç bir** reaksiyon göstermedi. Böylece milyonlarca liralık bir servet daha heba edildi. Şimdi Türk Hariciyesine düşen görev -eğer Mısırda çıkarılan bu kanunlara müessir olunamıyorsa- hiç değilse aynı konuda yapılacak mukabil tasarruflarla Türkiyedeki Mısırlıları karşı karşıya bırakmaktır.

Gençlik

Gerici avı

Masanın üstünde orta boylu, topluca, saçları kısmen dökülmüş, yüzü korku ve kinden kararmış bir adam oturuyordu. Masanın etrafı ise, binlerce öfkeli genç tarafından çevrilmişti. Gençler çeşitli sorular soruyorlar, masanm üstündeki adam ise bir yandan aklından ve şakaklarından boşanan terleri siliyor, bir yan* dan da:

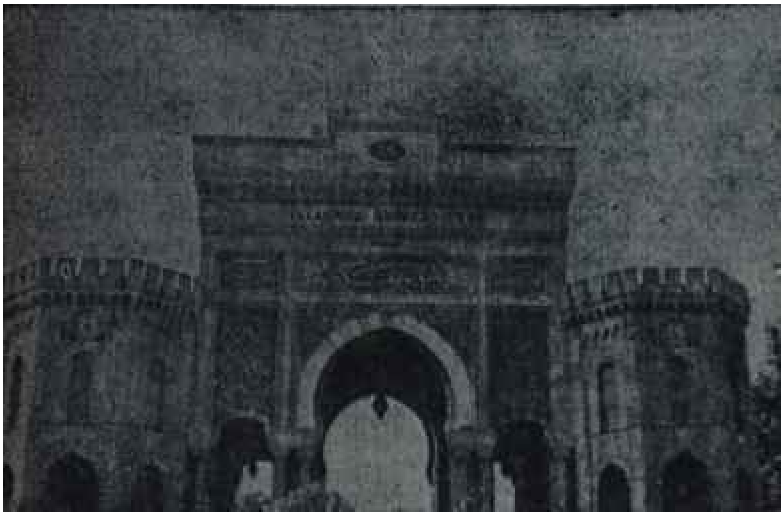
"— Hatamı kabul ediyorum, nedamet duyuyorum, bir daha yapımyacağım, töbeler olsun yapmıyacağım" diye çırpınıyordu.

Olay, geçtiğimiz hareketli haftanın sonlarında, Cuma sabahı, İstanbul Üniversitesinin meşhur kantininde geçti. Kantinin en ortasındaki masanın üstüne biblo gibi oturtulmuş adam, yıllardır çıkardığı Toprak adlı dergisinde kafatasçılığın ve gericiliğin ticaretini yapmakta olan İlhan Darendelioğlu idi. Masanın etrafını saran gençler ise, adına "Genç Üniversiteliler Çemberi" -kısaca **GÜÇ-** denilen ve geçen haftanın başından itibaren Üniversite İçindeki gericileri yakalayıp yakalayıp sorguya çeken teşkilâtın mensuplarıydılar.

GÜÇ mensupları, bir gece önce, İstanbulda gericilerin toplandığı Aydınlar Kulübünü, sonra, da mahut Toprak dergisini yokladılar. Fakat alman olağanüstü Emniyet tedbiri yüzünden içeriye giremediler, derginin önünde, devrimler aleyhine neşriyat yapan İlhan Darendelioğlu ve bütün gericiler aleyhine nümayiş yapmakla yetindiler. Darendelioğlu o gece ancak polisin himayesinde matbaasından çıkabildi ve kurtuluşu kaçmakta buldu. Aynı gece, gene gericiler tarafından çıkarılmakta olan Yeni İstiklâl adlı haftalık gazetenin önünde de aleyhte nümayişler yapıldı,

Öğrenci temsilcileri toplu halde
Gençlik Mahkemesi

İstanbul Üniversitesi
Gericiler barınamaz

İlhan Darendelioğlu, GÜÇ'e mensup gençler tarafından Cuma sabahı matbaasından alınarak Üniversiteya getirildi ve kendisinden, şimdiye kadar rastlanmamış bir yargılama usulüyle, milliyetçilik adı altında yıllardır yaptıklarının hesabı soruldu. Gençlerin, cevap yerilmesini istedikleri soruların basında, Dârendelioğlunun Atatürkçülük hakkındaki fikirleri, geliyordu. Gençlik neden "Milliyetçiler" ve /'Milliyetçi olmayanlar" diye ikiye ayrılıyordu? Devrimler aleyhine niçin, ne maksatla neşriyat yapılıyordu ?

Darendelioğlu, bu sorulara tirtir titreyerek, kekeleyerek cevap veriyor, isnatların doğru olmadığını söylüyordu. Bu defa gençler; Toprak dergisinden yazılarını okuyor, Darendelîoğlunu güç durumda bırakıyorlardı. Bu görülmemiş yargılamayı yöneten öğrenci liderleri, fazla heyecanlı ve öfkeli arkadaşlarının ileri hareketlerini önlüyor, Darendelioğlu nun linç edilmemesini sağlamağa çalışıyolardı..

Darendelioğlu, bu amansız sorgu karsısmda selâmeti ricatta buldu ve yalvarmağa başladı. Yaptığı neşriyattan pişmanlık duyuyordu. bir daha böyle şeyler yapmıyacaktı..

Darendelioğlunun kantinde gençler tarafından sıkıştırıldığını öğrenen ve müessif bir neticeden endişe eden Profesör Tarik Zafer Tunaya öğrencilerin yanına geldi ve öğrenciliri yatıştırıcı bir konuşma yaptıktan sonra, Darendelioğlunu Emniyete teslim etmenin en uygun yol oldıığunu söyledi; Bu arada Emniyet Müdürü ve Merkez Kumandanı da Üniversiteye .dâvet edilmişlerdi. Tarık Zafer Tunaya, konuşmasını bitirdikten sonra Darendelioğlunu gençlerin elinden aldı ve Üniversitenin kapısına kadar götürerek, Emniyet mensuplarına teslim etti.

Devrimcinin şamarı

İstanbul Üniversitesi içinde GÜÇ teşkilâtının faaliyeti, o hafta Çarşşamba günü başladı. Esasen bu teşkilât, bir gün önceki muazzam mitingte gençliğin karşısına "Milliyetçi Gençlik" adıyla çıkan, devrimci gençliği komünistlikle suçlayan grup yüzünden kendiliğinden kurulmuştu. GÜÇ mensupları, Yenikapıda sahil yolundaki Üniversiteliler lokalini kendilerine merkez olarak seçtiler. Salı günki muazzam mitingten sonra, arkasında - minimini bir de tiyatro bulunan lokalde toplandılar ve karar verdiler: Üniversite içinde sayıları çok az da olsa. devrimci gençliğin karşısına çıkma cüretini gösteren ve meydanlarda, sayısı 30 bini aşkın gence "komünistler" diye bağıran gericilere hadlerini bildireceklerdi.

GÜÇ'ün üniversite içindeki ilk faaliyeti, Çarşamba sabahı başladı. Gençler, kantinin bir köşesinde oturmakta olan, Hukuk Fakültesinden Kemal Efendioğlunun etrafını çevirdiler ve kendisini sorguya çektiler. Gericilerin elebaşısı olarak bilinen Kemal Efendioğlunun yanında, asistanlardan Ersin Çabaoğlu da vardı. Kantinde başlıyan sorgu-sual, iktisât Fakültesinin bir sınıfında devam etti. Gençlerden bazıları, Kemal Efendioğlunun yüzüne tükürdüler. Efendioğlunun linç edilmek üzere olduğunu gören, 28 Nisan O" layları kahramanlarından Nuri Yazıcı ve Fikret Övet, araya girmek zorunda kaldılar. Fakat gençler kimseyi dinleyecek halde değillerdi. Nuri Yazıcı bir kurtuluş çaresi olarak, Kemal Efendioğlunun Ceza-Enstitüsüne götürülüp Profesör Sulhl Dönmezere teslim edilmesini öne sürdü. Bu teklif üzerine Kemal Efendioğlu, yaka-paça, Ceza Enstitüsüne götürüldü. Ancak, Sulhi Dönmezerin yaptığı konuşma da öğrencileri teskine kâfi gelmedi. Son çâre olarak, polis çağırmayı düşündüler ve Efendioğlunu Emniyete teslim ettiler.

Aynı gün saat 14'de, D.P. devrinden kalma meşhur gerici Kadri Mısırlıoğlu, Üniversite Kantinine uğramak gafletini gösterdi, ilkin. Mısırlıoğlunun kantine girdiğini kimse farketmedi. Fakat kantindeki havayı sezmekte gecikmeyen Mısırlıoğlu, kaşla göz arasında sıvışmak istedi ve kantinden çıktı. Kendisini pencereden gören gençler, derhal yakalamak için peşinden koşmaya başladılar. Mısırlıoğlunu yakalamak ancak Süleymaniyede mümkün olabildi. Yakalanan Mısırlıoğlu, Üniversitenin orta bahçesine getirilerek sorguya çekildi, kendisinden, Atatürk aleyhindeki faaliyetinin hesabı soruldu. Mısırlıoğlu, gençlere, artık bu. işlerle ilgilenmediğini ve hac seferleri tertip ettiğini söyledi. Bir saat kadar süren sorgu-süalden sonra, "hac seferleri tertipçisi" Kadri Mısırlıoğlu serbest bırakıldı.

Mücadeleye devam!

GÜÇ mensuplarının faaliyetleri Perşembe günü de devam etti. AP İllerin mitingine katılanların çoğunu, gazetelerdeki resimlerden tanıyarak teker teker yakaladılar ve hesap sordular. Orman Fakültesinde de A.P. nin ve gericilerin lideri pozunda, olan Oktav Öner ve arkadaşları devrimci öğrenciler tarafından iyice tartaklandıktan sonra Sarıyer Savcılığına teslim edildiler. Oktar Öner hakkında, daha sonra tevkif kararı verildi.

GÜÇ teşkilâtı, Üniversite içinde giriştiği gerici avı yanında, gençli--in mitingine karsı tavır takınan Hukuk Fakültesi Talebe Cemiyeti ile Hukuk Fakültesi Talebe Derneği başkanlarının düşürmeyi de ihmal etmedi. Hukuk Fakültesi Talebe Cemlyetl Başkanı Yaşar Yılmazcan, istifa edeceğine dair gençlere sözverdiği halde sözünü yerine getirmediğinden, gençler kanuni yollar-

dan giderek kendisini düşürdüler. "

Üniversite içinde son olay Pazartesi günü cereyan etti. Gericiler safında çalışan Mazhar Afacan adında bir öğrenci. Adana Talebe Yurduna giderek, GÜÇ teşkilâtının bütün Adanalı öğrencileri gericilikle itham ettiğini söylemişti. Bu yanlış nakledilen söz Adanalı öğrenciler arasında derin bir infial yarattı. Adanalılar Pazartesi günü Hukuk Fakültesi Kantinine gelerek, kendilerinin Atatürkçülüğünden şüphe edenin kim olduğunu öğrenmek istediklerini bildirdiler. Ancak kısa bir görüşme sonunda böyle bir ithamın mevcut olmadığı meydana çıktı ve gençler kolkola, gülerek dağıldılar. Yeni İstanbul ve bazı gazeteler, bu olayı, tamamen yanlış ve ters bir şekilde verdiler. Yeni İstanbula göre. Hukuk Fakültesi Kantininde Milliyetçi Gençlerle -yani gerici grup. TİPli tedhişçiler kapışmışlar ve TİP'liler tartaklanmışlardı. Halbuki ortada ne Milliyetçi Gençlik diye bir grup, ne de TİP'liler vardı. Ortada, gericilerin karşısında dimdik, herzaman uyanık bir Atatürk gençliği vardı. Nitekim hem Adanalılar ve hem de GÜÇ teşkilâtı mensupları, ertesi gün bir açıklama yaparak, Yeni İstanbul ve benzeri gazeteleri yalanladılar.

Üniversite

"Komisyona havale!"

"Türkiyenin meşhur "Komisyona havale" formülü -bunun patenti, sadece Türkiyeye ait değildir ya. bir süredir bütün tıp çevrelerinin üzerinde en ziyade heyecanla durduğu bir konunun hal suretini biraz daha geriye itti Ankara Üniversitesi Senatosu. Hacettepe Tıp Merkezinin bir Tıp Fakültesi olma isteğini kur" duğu bir "Tetkik Komisyonuna sevketti, Ama meselenin önemini şuradan anlayınızki kalantor Senato o gün bu yüzden tam. 20.80'a kadar toplantı halinde kaldı. Tıp Fakültesi dekanı Behiç Onulla iki arkadaşı ve Hacettepeyi yaratmış olan adam. İhsan Doğramacı konuştular, görüşlerini anlattılar. Tıp Fakültesinin Profesörler Kurulu, kendisine yaman bir takip hüviyetiyle ortaya çıkacak olan Hacettepenin talebinin reddi hususunda daha önce zaten bir karar almıştı. O aksam Behiç Onul, görü--ünü söyle ifade etti:

"— Yurdumuzda ilim ışığından mahrum şehirler dururken Ankara (gibi 500 bin nüfuslu bir şehirde ikinci bir tıp fakültesinin kurulması hem mahzurludur, hem lüzumsuzdur, hem de diğer şehirlerin hakkının yenmesidir."

Ama gerçek şudur ki, Ankara Tıp Fakültesinin itirazının altında yatan sebeplerin hepsi bu kadar masum sebepler değildir.

Mesele, 5 Yıllık Plânda Türkiyede plân devresi sonuna kadar tıp fakültelerinin adedinin üçten sekize çıkarılmasının sipariş edilmiş olmasından doğdu. Hacettepe, bir fakülte, olmanın bütün şartlarını haiz olduğunu ileri sürerek talebini yaptı. Bu talebi yaparken Hacettepenin başındaki kurnaz Doğramacı umumi efkârı der hal kendi tarafına çekecek bir formülü de beraberinde ortaya attı. Bu formüle göre yeni fakültenin hocaları muayenehane sahibi olmayacaklar ve tedris devrelerinin bir kısmında Anadoluda mecburi hizmet göreceklerdir. Tıp fakültelerindeki bilhassa klinik şeflerinin ve büyük hocaların büyük kısmının açgözlülüklerinden ve buraları bir çiftlik haline getirmiş olmalarından bizar olan, Anadoluya gitmek istemeyen tıp alimlerine hınç besleyen umumi efkâr Hacettepenin çok sempatik teklifi üzerine onun tezini kuvvetle tuttu. Zaten Hacettepe, sahiden de, Türkiyede yepyeni bir ruhla, dinamizmle çalışan bir merkez halindedir, organizatör vasıfları en koyu düşmanları tarafından dahi inkâr edilmeyen İhsan Doğramacı buraya en kabiliyetli genç elemanları toplamaya muvaffak olmuştur ve bunlar orada örnek bir ilim havası yaratmaya muvaffak olmuşlardır. Binalardan tesislere her şeyin yeni olması ve Doğramacının gelir bulmaktaki mahareti değirmenin suyunu da temin etmektedir. Doğramacı, Hacettepe ile alâkalı olarak kurduğu ve adeta iç ve dıs yardımın tekelini elinde tutan bir dernek sayesinde, bütün mesailerini hastahaneye teksif eden mensuplarına, Tıp Fakültesinin verdiği para ya nında astromik sayılacak ücretler ödeyebilmektedir. Nitekim arzusu yerine getirildiği takdirde, bu ayrı statünün nimetlerinden faydalanmakta devam edecektir.

Prof. Behiç Onul
Kim haklı ?

Hacettepenin teşebbüsleri, Tıp Fakültesine ayrılması gereken paralardan bir kısmının yani fakülteye akması tabil olacak, üstelik avantajlı şartlarıyla Hacettepe eski fakülteyi örümcekli halde gösterecektir. Nitekim Orta Doğu Teknik Üniversitesinin fen kısmı, bugün dünya çapında Türk ilim otoritelerine sahipken ve batılı bir araştırma, çalışma sistemi oraya hâkimken Fen Fakültesinde eski ve cansız bir ruh esmektedir.

Bunun üzerine Tıp Fakültesi harekete geçti ve ora hocalarının da muayenehanelerini, kanuna uydurulacak bir tazminat mukabilinde kapatmaları yolundaki cereyan tekrar su üstüne çıktı. Tıp Fakültesi hocaları o istikamette adım atmışlardır, ama biraz gönülsüzlükleri, biraz da mevzuat güçlükleri bir neticeye varmalarını mümkün kılmamıştır. Böylece Hacettepenin teşebbüsü, bütün tıp âleminde bir yeni hareketin sebebini teşkil etmekten geri kalmadı.

Tıp,Fakültesinin, yeni fakültelerin Ankara ve İstanbulun dışında kurulmaları gerektiği yolundaki tezinin doğru tarafı da, yanlış tarafı da yok değildir. Hacettepenin talebi kabul edilirse, İstanbuldaki Haydarpaşa Hastahanesi de fakülte olmak için müracaata hazırlanmaktadır. Böylece sekiz fakülte de, isim değiştirmiş hastahaneler olacaktır. Ama sayın tıp otoritelerimizin gönül rızasıyla taşraya gidip orada çalışmaya yanaşmadıkları da, bir gerçektir, nitekim Erzurum üniversitesindeki tıp fakültesi ismi var cismi yok bir acaiplik halindedir.

"Tetkik Komisyonu" tıp öğretminin bazı hususiyetleri hakkında güzel bir tetkik hazırlarsa, Hacettepenin talebinin neticesi ne olursa olsun Doğramacı ve arkadaşları mesleklerine büyük bir hizmette bulunmuş olacaklardır.

Gazeteciler

Keçiler kaçınca..

Vaktiyle Avusturyada bir İngiliz gazeteci vardı. Bu gazetecinin, bir de orada doğmuş, evlere şenlik bir sekreteri bulunuyordu. Sekreter öylesine antikaydı ve gazeteci, kadından o kadar şikâyetçiydi ki gazetesine telgraf üstüne telgraf çekiyor, haber üstüne haber salıyor, bunun mutlaka değiştirilmesini istiyordu. Fakat gazeteden bir ses çıkmıyor, ya da "İdare et!" tarzında tavsiyeler geliyordu. Nihayet bir gün gaçetecinin canına tak etti. Aldı kalemi eline ve gazetesine şu telgrafı çekti:

"Sekreterimle evlendim Stop Karımı çalıştırmıyorum Stop Derhal yâni sekreter gönderin Stop".

Telgrafın altındaki imza, David Hotham idi.

Bu, Ankaranın neşeli kordiplomatiğinde eksantrik "Hotham *Çitti* hakkında uydurulmuş bir hikâye midir, yoksa sahiden buna benzer bir hâdise, bir zamanlar, bir yerde, bir kimsenin başından geçmiş midir, bilinmez-. Ama bilinen, hayli zamandır bazı itibarlı İngiliz gündelik ve haftalıklarının muhabiri olarak Türkiyede bulunan David Hotham'ın yaptığı tefsirler ve yolladığı haberler itibarîyle, böyle hikâyelere inandırıcı vasıf verdirecek bir şahsiyete sahip olduğudur. Nitekim, önceleri ciddiye alınan "Hotham'ın haberleri şimdi Başkentin siyasî çevrelerinde büyük eğlence konularından biridir ve bilhassa resmi kimseler yanında bunların bir değer ve itibarı kalmamıştır. Ama The Times veya The Economist gibi iİsimleri bilinen İngiliz yayın organlarının her haberinin "Hotham'ın haber" kalitesinde bulunması ihtimâli, her halde bu organların Türkiyedeki tesirini fazlalaştırmamaktadır. Bunun yanında, her tefsiri hatalı ve düşmanca bir muhabirin iki memleket arasındaki dostluğa da çok şey kazandırmadığı tecrübeyle sabit hale gelmiştir. Geçenlerde, Ankaranın bir gece klübünde dünyanın en komik twist dansını yapan Hotham çiftini seyreden biri yanndakine gülerek:

"— Yahu, bunun yazdığı yazılara nasıl kızılır? Baksana, adamın ne mariz ve ne bedbaht bir hali var.." demekten kendini alamadı.

Mrs. David Hotham
Stop

Peşin hüküm

David Hotham, Türkiyeye Menderes devrinde geldi. Menderesin usullerini tasvip etmedi. Bu yüzden, devrin kabadayı kalemşörlerinden azar işitti. Hotham Menderesin usullerini tasvip etmedi ama, Türklerin böyle bir idareyi, ayaklanıp başlarından atabileceklerine de kanaat getirmedi. Bilâkis, Menderesin kuvvetli olduğunu sanıyordu. Türkiye için "Kuvvetli Hükümet"ten anladığı buydu. O bakımdan, ihtilâl bu İngiliz gazeteci için bir sürpriz oldu. O sürprizi, artık bir baştan ötekine hatalı ve hiç biri doğru çıkmayan tefsirler, haberler takip etti.

Hotham, Türklerin bir ihtilâlden sonra demokratik rejime geçebileceklerine katiyen ihtimal vermedi. Askerlerin iktidarı bırakmayacakları kanısındaydı. Ne Türkiyeyi, ne. Türkleri, ne Ordunun hususiyetlerini ve temayülünü biliyordu. İlerici ve solcu diye tanıttığı -evet, ilerici ve solcu sosyalist!- Türkeşin duruma hâkim kalacağı tezini savundu. Bu tez, 13 Kasımda fiyaskoya uğradı. Hotham., Referanduma gidilmeyeceğini söyledi. Referandum yapıldı. Seçimlerin olmayacağım yazdı. Seçimler oldu. Seçim neticeleri karşısında Ordunun iktidarı vermeyeceğini bildirdi. Ordu iktidarı verdi. Hotham. hırstan deliye dönmüş gibiydi. Ondan sonra hep,' A.P. nin malûm hizbinden aldığı haberleri, ciddi haberler gibi uçurdu. Bu arada başından bir de macera geçti. Meclisin açılışının heyecanlı günlerinde Gökhan Evliyaoğlu ve kumpanyasıyla

David Hotham
Allah şifa versin

birilikte bir gazeteci tarafından fotoğrafı çekilince muvazenesi noksan olduğu fikrini uyandıracak şekilde fotoğrafçının üstüne saldırdı. Bu skandal uzun süre Başkentte söylenildi, anlatıldı. Ondan sonra Hotham hep, Türkiyede bir askeri ihtilâli müjdeledi. Ama kör olası şeytan! Olmayacak dediği her şey nasıl oluyorsa, olacak dediği bu ihtilâl de bir türlü olmuyordu. 22 Şubatta biraz ümitlenin, kuvvet dengesinin 22 Şubatçılar lehinde olduğunu söyledi, fakat onun da tersi çıktı. Her krizde, gönlünde yatan ihtilâli yarın olacak diye bildiriyor, her seferinde alay konusu haline gelip içindeki düşmanlık hislerinin daha alevli hal aldığını hissediyordu.

Bir hastalık

A ma Hotham'm asıl canını yakan. yazılarının kaybettiği önem oldu. Hem The Times'in . başyazılarında, hem Economist tarafından çıkarılan ve Foreign Raports adını taşıyan, memleketlerin .önemli kimselerine gizli kalması kaydıyla gönderilen ve her biri gerçekten çok doğru, çok objektif,, çok iyi bilgiye dayanan raporları muhtevi bültende gözler önüne serilen Türkiye ile Hotham'ın uydurduğu Türkiyesi arasında dağlar kadar fark vardır. Bundan da anlaşılmaktadır ki eksantrik İngiliz gazeteci hayallerini hakikat sanmakta ve bunların, yazıla yazıla gerçekleşeceğini zannetmektedir. Bu, artık tıbbi bîr hastalık haline gelmiştîr ve zavallıcığın doğru bir teşhis koyması ihtimali tamamile ortadan kalkmıştır.

Nitekim son hâdiseler bunu doğ-' ruladı. Hotham'm haberlerinde bildirdiği şuydu: Bayar hapishaneden

Anlatmamız Gereken Husus

İster misiniz sizinle beraber, 22 Mart tarihli Time mecmuasını şöyle bir karıştıralım. 22 Mart! Bizde bazı karışıklıkların başladığı tarih. Bakınız o sırada dünyanın ileri, medeni, demokratik memleketlerinde neler oluyormuş.

Mecmuanın İç Hâdiseler kısmında "Başkent" başlıklı bir yası. Washington'dan bahsediyor. "Fakirliğin ve cinayetin pençesinde bir şehir." Washington'un 764 bin kişilik nüfusunun yüzde 53.9'unu aç ve sefil zenciler teşkil ediyor. Bir büyük kısmı işsiz. Çalışanların çoğu saatte 75 sentten az para alıyor. -Paranın satın alma gücü göz önünde tutulursa, bizim 75 kuruşumuz. Altı, sekiz kişi bir odada yatıyor. İşlenen suçların nisbeti geçen seneden bu seneye yüzde 8.9 altmış. Yolda kadınların çantalarını kapıp kaçıyorlar. Turistler Kapitolün önünde resim çekerken tecavüze uğramışlardır. Bir kadına öğle vakti, kilisede dua ederken saldırılmıstar. Bu yüzden kiliseler kapılarını kilitlemektedirler. Okul yoktur, öğretmen yoktur. 280 kişilik sınıflarda 400 kişi okumaktadır. Hocalar öğrencileriyle meşgul olamamaktadırlar. Frengi ve gayrımeşru çocuk adedi her yerden yüksektir. Suçlu çocukların sayısı mütemadiyen artmaktadır. Washington'lular "Bir dinamit fıçısının üzerinde oturuyoruz" demektedirler. Polis şehirde asayişi sağlamaktan acizdir. 1962'nin Ocak ayıyla Eylül arasında Başkent sokaklarında tehlikeli bir aletle 2280 tecavüz hâdisesi kaydedilmiştir.

Bu, Amerika.

Amerikaya ait başka bir haber: Boston'da on kadın, boğularak öldürülmüştür. Polis kaatili veya kaatilleri bulamamaktadır. Cinayetler hep aynı tarzda işlenmektedir. Halk, bilhassa yaşlı kadınlar korku ve dehşet içindedirler.

Dış haberlere geçelim. Fransada 188 bin maden işçisi grev halindedir. Paris sokaklarında Lorenden ge--- grevciler 324 otomobillik bir konvoy halinde ve "Pompidou, bize para ver" diye bağırarak gösteri yürüyüşü yapmışlardır. Rivayete göre, Gizli Ordu mensupları polis kılığına girerek grevcilere saldıracaklar ve onların şiddet hareketlerine girişmelerini sağlayacaklardır. General de Gaulle bir suikasta maruz kalmamak için Paristen Colombey-les-Deux-Eglises 'deki evine artık helikopterle gitmektedir. Devlet Bakanı ve eşi Elysces sarayından otomobille ve çok kuvvetli polis tertibatı altında çıkmakta, meçhul bir yerde kafile durmakta. De Gaulle'ler orada helikoptere geçip yollarına havadan devam etmektedirler. Memlekette "Sempati Grevleri" hayatı altüst etmektedir.

İngiltere! Ahlâk buhranı herkesi endişeye düşürmektedir. Genç kızlar için bekâret müessesesi diye bir şey kalmamıştır. Bu atık, bir lüzumsuz fazlalık sayılmaktadır. Mesele Basmda alenen münakaşa edilmektedir. İngilizler cinsi hayatlarıyla bozmuş insanlar haline geldiklerinden endişe etmektedirler. Canterbury Başpiskoposu bu konuda Sunday Times'a bir makale yazmıştır.

Denilecek ki: "İşte, çürümüş kapitalist sosyete! Durunuz, acele etmeyiniz. İşte, Komünist Cenneti Rusyadan haberler; Orospuluk gittikçe artmaktadır. Büyük şehirlerden orospular çıkarılıp uzak yerlere, Slbiryaya sürgün edilmektedirler. Bunu, Litenaturnaya Gazeta'da bir Sibiryalı kadın şiddetle protesto etmekte ve Leningrad orospularının 2785 mil uzaktaki irkutsk ile civarına gönderilmemesini istemektedir. Zira bu orospular ora erkeklerini baştan çıkarmaktadırlar. Hele bunların içinde Tosça diye bir genç orospu vardır ki şehrin bütün ev kadınlarının analarından emdikleri sütü burunlarından getirmektedir.

Hırsızlık mı? Bir fabrikanın imalâtından bir kısmını kendi hesaplarına satan idealist komünist idareciler çeşitli cezalara çarptırılmışlardır.

Siyaset mi? Knıtçef haykırmaktadır: "Parti, her hangi bir ideeolojik sallantının sımsıkı karşısındadır. Asla tam bir siyasi hürriyet olmayacaktır, hatta tam Komünizmin gerçekleştiği zaman dahi!"

Bu dünya içinde -Suriye, Kore, Arjantin, Peru, Kongo, Irak, Mısır gibi devamlı karışıklık merkezlerini saymıyoruz- Türkiyede "Bayar Hâdiseleri" olduğundan dolayı çok yabancı gazete bizim için ah, vah etmektedir ve "Hasta Adam" tabiri yeniden piyasaya sürülmek istenmektedir. Türkiyenin işlerinin tıkırında olduğunu iddia etmek için deli olmak lâzımdır. Ama hâdiseleri gören, bilen, değerlendiren herkesin üzerinde ittifak ettiği nokta "Bayar Hâdiseleri"nin bir sıhhatsizlik değil, sıhhat işareti olduğudur. Buna rağmen Yabancı Basın bizden çok daha telâşlıdır, meraklıdır, heyecanlıdır.

Niçin?

Bir defa, bizim Basın Yayının dış teşkilâtının sıfır olduğu açıktır. Dış teşkilât böyledir de, iç teşkilât iyi midir? Onun da durumu sefalettir. Menderesten sonra unutulmaz Ahmet Yıldız, arkadan birbirinden perişan iki Bakan, Basın Yayının canına ot tıkamışlardır. Düşünmek lâzımdır ki bugün Türkiye Cumhuriyetinin Basın Yayın Bakanı o zattır ki 27 Mayıs günü Menderesin Milli Emniyet Başkanı bulunuyordu ve o gün ihtilâl kopmuştur! Dirayet, feraset ve basiretin parlak örneği!

Ama, temelde bir anlamama bizim hakkımızdaki yayınların esas sebebini teşkil etmektedir. Türkler Demokrasi yapacaklar! Deli saçması!" Bu inanç, yabancıların yüreğine hâkimdir ve bunu aramızda yaşayan kordiplomatik mensuplarında bile sezmek lâzımdır. Bunlar anlamamaktadırlar ki Fransada, Belçikada, İsveçte bir nümayişin manası, önemi neyse Türklyedekininki de odur. Ne eksik, ama ne de fazla.. İşte bunu kabule yanaşmamaktadırlar. Böyle şeyleri "medeni toplulukların lüksü" saymaktadırlar. "Türkler Demokrasi yapacaklar! Deli saçması!" O yüzden de her hadisede, kendi peşin hükümlerini doğrulayacak deliller aramakta, bulamazlarsa uydurmaktadırlar.

Kızalım mı? Hayır. Derdimizi anlatalım.

Kendimize ve başkalarına: "Yanılıyorsunuz, biz Demokrasi yapabiliriz, yapacağız. Buna lâyığız."

çıkınca halk onun lehinde, içten gelen öyle büyük bir gösteri yapmıştı ki Hükümetin bundan ödü patlamıştı. Bunun üzerine sokaklara Hükümet taraftarları kasten dökülmüş, bunlar güvenlik kuvvetlerinin müsamahası altında A.P. yi ve gazetelerini tahrip etmişlerdi. Bu organize gösteriler, zayıf bir hükümet olan bugünkü Hükümetin aczinin deliliydi. Eh, artık Türkiyede genç subayların bu Hükümete karşı isyanını beklemek lâzımdı! Gerçekleri tam 180 derece ters gören ve Türkiyedekil durum üzerinde teşhisi A.P. nin bile ilerisine geçen Hotham için büyük darbe, bütün bu haberleri ciddi ciddi gazetelerine verip yayınlattıktan sonra gene kendi The Times'ında şu başyazıyı okumak oldu:.

"İsmet İnönü hafta başında memleketin anarşi eşiğinde olduğu yolunda bir izahta bulunmuştur." Gösteri ve karışıklıklar gün geçtikçe şiddet kazanarak bir nevi sivil harp tehlikesi başgöstermiştir. Hükümetin aldığı enerjik tedbirler yatıştırıcı bir tesir icra etmiştir. Beki demokrat başkanı Celâl Sayar -ki hapishaneden çıkması bahis" konusu karışıklıkların sebebidir- hastaneye alınmıştır. Sekseninde ve kötü sıhhatte bir kimsenin bu kadar kısa bir zamanda hürriyetinden mahrum bırakılması ağır görünürse de mumaileyh havayı yatıştırmak için bir gayret göstermemiştir. Muhtemeldir ki, seçen sene yapılan geniş af hareketinden sonra Bayarın serbest bırakılması siyasi gerginliği azaltmak gayesine matuf idi. Ancak Bayara yapılan karşılama merasimi, bizzat kendisinin ifade ve hareketleri mevcut havayı alevlendirmiştir. Halihazır rejimin hiç olmazsa meşruiyetinin münakaşa mevzuu yapılmasına müsaade etmemesi şaşılacak bir şey değildir. Bayar sükûtu ihtiyat etmeye rıza gösterirse ve durum da bozulmazsa hâlâ vekarlı bir inziva hayatı sürebilir. Durum her şeye rağmen nezaketini muhafaza etmektedir. Adalet Partisi hafta başında sabık Demokrat liderine karsı halk arasında baki kalan hisleri ve ekonomik durumun sebep olduğu hoşnutsuzluğu istismar temayülünde gözükmüştür. Ancak, 1860 ihtilâlinin en kuvvetli müdafileri olan talebelerin şiddetli mukabeleleri yatıştırıcı bir tesir icra eylemiştir. İhtilâl hareketine nazari olarak diğerleri kadar bağlı -olan mezkûr partinin -hiç ol» mazsa silâhlı- maceralara girişmesi varid görünmemektedir. İdare Kurulu azasının yarısının istifa etmiş ol" ması da parti liderlerinde bir bölünme alametidir. Ordu içinde Adalet Partisinin desteklendiğine dair hiç bir işaret yoktur. Ordu liderleri bilâkis saati geriye işletmemek yolunda azimli gözükmektedirler. Bu azim sadece 1960 ihtilalinin ordu tarafından yapılmış olmasından değil, aynı zamanda İsmet İnönünün siyasetinin hakiki Atatürk ananesine uygun olmasından ileri gelmektedir. Ordu liderlerinin büyük bir kısmı hâlâ demokrasi lehinde kanaat beslemekte ve bu bakımdan demokratların tahrikleri kadar talebe nümayişlerinden de endişe duymaktadır. Bunlar için bir diğer endişe konusu da parlamenter sistemin cezri reformlara müsait olmadığı yolunda fikirlere sahip bulunan subay grupudur. Bugünkü kararsızlık havası devam ederse, mezkûr subay grupu İsmet İnönü için Adalet Partisinden daha tehlikeli olabilir.

«Hotham Hadisesi" mahiyeti itibariyle değil de taşıdığı mana bakımından bu hafta bilhassa bizim basın çevrelerimizi ilgilendirdi ve İngiliz basınının bize garip gelen bazı hususiyetlerini ortaya koydu. Siyasi çevrelere gelince, Hotham hiç olmazsa Menderesin tasvip etmediği usullerinin artık Türkiyede yürürlükte bulunmamasından dolayı "Zayıf Hükümet"! tebrik etmelidir. Zira o zamanlar resmi organlarda Hothamın cezalandırılması, en azından hudut dışı edilmesi gerektiği tehditleri ileri sürülürdü. Bugün, talihsizin' yazılarının kudretli çevrelerdeki akisi, genişyürekli bir tebessümden ve, doğrusu ya, ciddiye alınmamaktan ibaret kalıyor, omuz silkilip geçiliyor.

Kim bilir, belki de Hotham bundan dolayı Hükümeti zayıf bulmakstadır ya..

(AKİS - 178),

İthalât

Tahditli liberasyon

Dış Ticaret rejimimizdeki ithalât listelerini ikiye ayırmak kabildir: Birisi, tahsisli ithal malları listesi, ikincisiyse liberasyon listesi. Tahsisli ithal mallan listesi de sanayici ve İthalatçı kotaları olarak ikiye ayrılmakta, her madde için ayrılan dolar miktarı müracaat eden sanayici veya ithalâtçı arasında taksim olunmaktadır. Liberasyon listesine gelince bunun iktisat kitaplarında yazılı liberasyonla ilgisinin sadece bir isimden ibaret olduğunu söylemek pek yanlış sayılmamalıdır. Zira bir çok maddelerin yanında çeşitli bakanlıkların, hattâ bakanlıklardan gayri teşekküllerin müsaadesiyle ithalat yapılabileceğine işaret olunmaktadır. Liberasyon listesinden talepte bulunacak sanayicilerin de. malın libero olması şartına uyularak, istedikleri kadar ithalât yapmaları kabil değildir. İthalât yönetmeliğinin 26. maddesinin dördüncü paragrafı, bu hususta -âdeta çaktırmadan- gerekli 'tahdidi koyuvermiştir. Dördüncü paragrafta, "Sanayici kotası tefrik edilmemiş kotalara, sanayicilere mahsus ithalâtçı vesikasına tabip sanayiciler de kendi sınai ihtiyaçları için ithalât yapmak üzere ithalâtçıların tâbi olduğu esaslar dahilinde müracaatta bulunabilirler. denilmektedir. Bu cümledeki "kendi sınaî ihtiyaçları için" ibaresi, sanayicilerin sınaî ihtiyaçlarının neden ibaret olduğunun tespiti mecburiyetini doğurmaktadır. Bu da sanayicilerin kapasitelerinin tespitinden başka birşey demek değildir.

Bu şekilde kapasitesine göre mal alan sanayici, liberasyondan ancak tahditli olarak istifade etmek hakkına malik olabilmekte, yani yıllık kapasitesi neyse ona göre tahsis alabilmektedir.

Sanayicilerin bu maddenin getirdiği mükellefiyetten kurtulmak için. bir ithalâtçı kanalıyla veya doğrudan doğruya ithalâtçı vasfını iktisab ederek ithalât yapabilmeleri kabildir tabiî... Fakat teminat müessesesinin ithalât talebinde bulunmak i' çin sanayicilere yüzde 10, ithalâtçılara ise yüzde 20 nispetinde karşılık yatırma mecburiyetini tahmil etmiş olması, sanayicileri sanayici sıfatıyla ithalât yapmağa zorlamaktadır. Hattâ ithalâtçılar bile sanayicilerin ithalâtçılık vasfından istifade çarelerini araştırmaktadırlar. Bu seklide liberasyon listesinin tahdidi bir takım hükümleri ihtiva etmesini, çeşitli bakımlardan müdafaa etmek kabildir. Döviz imkânları, yüzde yüz liberasyona gitmekteki mahzurlar

Ancak, simdi liberasyon listesinde bir üçüncü tahdit tatbikatına gidildiği görülmektedir. liberasyon listesinin 73.13 gümrük tarife ve istatistik pozisyonundaki D. K. P. saçlar için 2 milyon dolarlık tahsis verilmiş bulunmaktadır. Bu tahsisin 1.5 milyon doları sanayicilere, 500 bin doları ise ithalâtçılara ayrılmıştır. Bu tahsisleri sanayiciler kapasitelerine göre alacaklar, ithalâtçılar ise bağlı bulundukları meslek heyetlerinin bulacakları ve Oda İdare Heyetlerinin tasvib edecekleri kıstaslara göre dağıtımdan faydalanacaklardır. Bu suretle, liberasyon listesinin tahsisli ithal malları listesinden hiç bir farkı kalmadığı görülmektedir. Onda da sanayici - ithalâtçı tefriki var, bunda da. Onda da madde için ayrılmış muayyen bir meblâğ var, bunda da.. Sadece onun ismi tahsisli ithal malları listesi, bununki ise liberasyon listesi....

Bir takım zorluklar

İş bununla da bitmemektedir. D. K. P. saçların liberasyon listesinde bulunması sadece bir isimden ibaret kalmamakta, aynı zamanda gerek it-

Kilitler

Fasih İNAL

Okuyuculanmız hatırlayacaklardır, 9 Mart tarihli AKİS mecmuasında gümrükteki kilitlerin çekilmesini durduran 2 Ekim 1962 tarihli ve 0/943 sayılı kararnamenin sakat taraflarını belirten bir yazı çıkmıştı. Yazının sonunda, önümüzdeki günlerde 6/942 sayılı kararın yürürlükten kaldırılacağını belirtmiştik. Bu satırlar dolayısıyla ve okuyuculara yanlış ve eksik haber verdiğimiz için özür dilememiz gerekiyor. Çünkü biz, önümüzdeki günlerde kilit kararnamesi yürürlükten kaldırılacaktır dediğimizden on gün önce kararnameyi değiştiren bir karar yürürlüğe girmiş bile

İtiraf etmeliyiz ki bu kararın varlığından tesadüfen haberdar olduk. Gümrük ve Tekel Bakanlığı müsteşarı Cavit Gürecak, İstanbul gümrüklerine yazdığı 20 Mart tarihli bir yazıda, halen gümrüklerin denetinde bulunan kilitlerden bazılarının 6/942 sayılı kararname hükmünden istisnaen yurda ithaline müsaade olunmasına dair 28 Şubat 1963 tarih ve 6/1472 sayılı Bakanlar Kurulu kararının yürürlüğe girdiğini ve tatbikatta göz önünde bulundurulması lüzumunu belirtmektedir. 28 Şubattan bu yana bütün Resmi Gazeteleri gözden geçiriniz, kilit hakkında herhangi bir Bakanlar Kurulu kararına tesadüf etmeniz kabil değildir.

Şimdi düşününüz, 2 Ekim tarihinde Resmi Gazetede yayınlanan bir Bakanlar Kurulu kararı ile kilit ithali durduruluyor. Bu men etme kararı ancak ve tekrar Resmi Gazetede yayınlanan bir kararla kaldırılabilir veya değiştirilebilir, değil mi?

Hayır... Bakanlar Kurulunun aldığı tâdil kararının Resmi Gazetede yayınlanmasına lüzum görülmüyor ve kararnameden idarî yolla ilgili makamlar haberdar ediliyor.

Peki ama, makam olmayan ilgililer, yâni kilitleri gümrüklerde beş aydan beri kilitlenmiş olan ithalâtçılar kararnamenin kalktığını nasıl öğreneceklerdir ve bunlardan birisi kararnamenin Resmî Gazetede yayınlanmaması dolayısıyla haberdar olmadığını ileri sürerek zarar ziyan dâvası açsa, husule gelen zararı kim ödeyecektir?

Kararnamenin Resmi Gazetede yayınlanmaması sebebini bilmiyoruz. Ama bir yanlışlık dolayısıyla yayınlanmasının unutulmadığına da kat'iyetle eminiz. Çünkü kararın çıkmasından çok önce, piyasadaki ilgililer böyle bir kararın Bakanlar Kurulunda alınacağını fakat Resmi Gazetede yayınlanmayacağını söylediler de, biz, ' olmaz öyle şey" diye ukalalık etmiştik. Gümrük ve Tekel Bakanlığı müsteşarının yazısını önümüze getirdiler ve "Bak bakalım, olur muymuş, olmaz mıymış" deyiverdiler. Kabahat blzimmiş gibi, bayağı kızardığımızı farkettik. Her neyse...

Fakat bundan da, kararnamenin Resmi Gazetede yayınlanmaması kararına önceden varıldığı anlaşılmaktadır. Yalnız, bizi teselli eden bir nokta var. 28 Şubatta yürürlüğe giren bir karardan koca bir müsteşar 20 Martta, yâni 20 gün sonra haberdar olursa, bizim, "yakında kararname yayınlanacaktır' dememiz hadi hadi mazur görülebilir.

halatçı, gerekse sanayici bakımından zorluklara da yol açmaktadır. Çünkü D.K.P. saçları tahsisli ithal mallan listesinde bulunsaydı, sanayici hiç teminat yatırmıyacak, ithalâtçı ise sadece yüzde 10 teminat verecekti. Şimdi sanayicinin yüzde 10, ithalâtçının yüzde 20 teminat yatırması mecburiyeti de konulmuş olmaktadır.

Öte yandan, D.K.P. saçlara verilen tahsis miktarı da piyasa ihtiyaçlarıyla kıyas edilemiyecek kadar düşüktür. Verilmiş olan 2 milyon dolarlık kotanın 1.5 milyon doları sanayicilere ayrılmaktadır ve bu bir yıllık ihtiyaç içindir. Halbuki sadece İstanbul sanayicilerinin altı aylık ihtiyacı 1.2 - 1.4 milyon dolar arasındadır. Ortalaması alınacak olursa, yıllık ihtiyacın 2.6 milyon dolar olduğu görülmektedir ki, tahsis edilen miktarın aşağı yukarı bir misli talep olacağı aşikârdır. Zira 1.5 milyon dolar sadece İstanbulun değil, Türkiyenin ihtiyacını karşılayacaktır. Bu suretle, D. K. P. saç konusunda bayağı bir sıkıntının meydana geleceği muhakkaktır.

Aslmda piyasada D. K. P. saç bakımından bugün için bir darlık hissedilmemektedir. Fakat piyasada bu tahdit öğrenildiği zaman malların hemen karaborsaya intikal edeceği muhakkaktır. Bu suretle lüzumsuz bir darlık yaratılmasına elbirliğiyle çalışıldığı görülmektedir.

Sanayi Bakanlığının bu konuyu acele olarak ele alması ve kota ayrılmış olan D. K. P. saçları liberasyon listesi şartlarına uygun olarak serbest bırakması lâzımdır. Bu suretle, liberasyon listesinin tahditlerini arttıran yeni bir yola gidilmeyecek, prensip büsbütün zedelenmiyecektir.

Halihazır durumda, yukarıda da belirtildiği gibi, liberasyon, yani serbestlik mânasına gelen listeye bir çok makamların müdahale etmeleri bir yana, sanayiciler de ancak ihtiyaçları, yani kapasiteleriyle orantılı olarak müracaat edebilmektedirler. Şimdi bunlara bir de miktar tahdidi eklenmiş olmaktadır. Eh, sanayici ithalâtçı ayırımı varken, miktar tahdidi varken çeşitli dairelerin kotalar üzerinde tasarrufu varken, liberasyon listesini tahsisli ithal malları listesinden ayrı mütalâa etmenin hikmetini anlamaya imkân yoktur.

Bari D. K. P. saçı tahsisli ithal malları listesine almalı ki, gerek ithalâtçı, gerekse sanayici teminat yatırmakta biraz ferahlığa kavuşsun, diye düşünmemek için sebep yoktur.

D. K. P. saçlara yapılan tatbikat, liberasyonun akıbeti bakımından hiç de ümit verici bir manzara arzetmemektedir.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Suriye

Dörtyol ağzında

Son ihtilâlden bu yana oldukça istikrarlı bir hayata girmiş gibi gözüken Suriyede durum yine karışmaya başladı. Huzursuzluğun ilk işareti olarak; beş Bakan kabineden istifa etti. Bu istifaların arkasından da sokak nümayişleri geldi. Şam ve Halep şehirlerinde liseli, üniversiteli öğrenciler sokaklara döküldüler, gösteriler yaptılar. Diğer herhangi bir memleket için siyasi hayatın normal olayları olarak görülebilecek olan bu iki hâdise, yani Bakanların istifası ve sokak nümayişleri, Orta Doğu ülkeleri için çok farklı bir anlam taşımaktadır. Bu olaylar genellikle bu bölgede yeni bir ihtilalin belirtileri durumundadır. Son Suriye ihtilâlinin öncesinde de ayni belirtiler ortaya çıkmıştı. Bu bakımdan, olaylara geniş ölçüde önem vermek ve dikkatleri Suriyedeki gelişmelar üzerinde toplamak ciddi bir zaruret halini almıştır.

Suriyedekı olayların temel sebebi, Baas Partisi ile Nasır arasındaki münasebette aranmalıdır. Bilindiği gibi, Baas Partisi Orta Doğuda ve bilhassa Suriyede yeni bir kuvvet halinde ortaya çıkmaktadır. Arap birliği, hürriyet ve sosyalizm ilkeleri etrafında toplanan bu yeni hareket, pek çok bakımdan Nasırın karşısında yer almaktadır. Baasiler Arap Birliğinin Nasır tarafından değil, kollektif bir liderlik altında gerçekleştirilmesini istemektedirler. Ayrıca, Nasır da arap dünyasında teşkilâtlanmış herhangi bir siyasi partinin mevcudiyetinden hoşlanmamaktadır. Bu görüş ayrılıklarına rağmen, Nâsırcılarla Baasiler birleşme yolunu tıkayan eski Suriye idaresini devirmek için işbirliği yaptılar. Yeni kurulan hükümette ve ihtilâl konseyinde Baasiler çoğunlukta bulunuyordu. Daha sonra Suriye, Irak ve Mısır arasında başlayan birleşme görüşmeleri, Suriyeli Baasiler görüşlerinde ısrar ettikleri için, müspet bir sonuç sağlayamadı.

Birleşme müzakerelerine 6 Nisanda tekrar başlanacaktır. Nasır yeni müzakereler başlamadan önce Suriyeli idareciler üzerinde baskı yapmak, için nümayişleri tahrik etmiştir.

Suriyedeki karışıklıkların Kahire tarafından yaratıldığına hiç şüphe yoktur. Nasırın sözcülüğünü yapan El Ahram gazetesi günlerdir Suriyeli idarecilere hücum etmektedir. Gazete , Suriyede Baas Partisi dışındaki kuvvetlere de imkân tanınmasını istemektedir.Şamda karaborsaya düşen Al Ahram gazetesi 6 liraya kadar müşteri bulmuştur. Ayrıca istifa eden altı Bakanın tamamı da Nâsırcı olarak tanınmaktadır. Sonra nümayiş yapanların ağzından Nasır sözü düşmemektedir. Bütün bunlar Suriye olaylarının Kahire ile olan bağını ortaya koymaktadır.

Hükümet, Pazartesi günü başlayan nümayişleri önleyebilmek için 18 saatlik bir sokağa çıkma yasağı koydu ve üniversiteleri süresiz olarak kapattı. Şimdi Şam sokakları, elleri makinelitüfekli askerlerin kontrolü altındadır. Bu askerlerin bir müddet sonra silâhlarını nereye çevirecekleri ise belli değildir.

A. B. D.

Sam Amcanın kesesi

"Daşkan Kennedy tarafından üç ay kadar önce bir komisyon kurulmuştu. Komisyonun görevi, Birleşik Amerikanın denizaşırı ülkelere yaptığı yardımın daha iyi bir şekilde tanzim edilmesi için nelerin yapılması gerektiğini tesbit etmekti. Komisyonun çok gösterişli bir de adı vardı: Hür Dünyanın Güvenliğini Arttırma Komisyonu... Heyetin başkanlığına General Lucius D. Clay getirilmişti. Bir zamanlar Berinde vazife görmüş olan D. Clay, Sovyet politikası üzerinde mütehassıs olarak biliniyordu ve kendisine bu vazife verildiği zaman büyük bir şirketin müdürlüğünü yapmaktaydı. Çalışmalarını büyük bir gizlilik içinde yürüten komisyon, nihayet evvelki hafta sonunda araştırmalarını bitirerek, 35 sayfa kadar tutan raporunu Başkan Kennedy'ye verdi.

Aslında komisyon tamamen istişa. ri yetkiye sahip bir kuruluştu. Ne Başkan için, ne de Kongre için tavsiye lerin yerine getirilmesi mecburiyeti vardı. Sadece, Birleşik Amerikanın idari bünyesine yeni bir düzen vermek isteyen Başkan, bu konuda aydınlanmak istemişti. Fakat bu şekildeki komisyonların Başkanın politikasına ne derece etki yaptığını bilenler, raporda yapılacak tekliflere çok büyük önem veriyorlardı. Raporu merakla bekleyenler arasında. Amerikadan yardım gören memleketlerin temsilcileri de vardı. Raporla, ilgilenen diğer bir grup da, eskiden beri Amerikanın yabancı memleketlere yardım yapmasına muhalefet eden politikacılardı. Bilhassa bu sonuncular, yaklaşan bütçe görüşmeleri dolayısıyla işlerine yarayabilecek malzeme arıyorlardı.

Evvelki hafta, iste bu gergin hava içinde rapor açıklandı. Rapor, Birleşik Amerikanın dış yardım politikasında oldukça önemli değişmeleri gerekli görüyordu. Komisyon şimdiye kadar yapılan yardımın hangi ölçülere göre yapıldığını tetkik etmiş ve bu ölçüleri çok elverişsiz bul' muştu. Şimdiye kadar yapılan yar--dım büyük miktarlardaki paranın israfına sebep oluyordu. Komisyon bundan sonraki yardımlarda dikkate alınması gereken kriterleri de tesbit etmişti. Eğer geçen yılın 3 milyar 9 milyon dolarlık yardım programı bu kriterlere göre tanzim edilmiş olsaydı, bu paradan 500 milyon dolar tasarruf etmek mümkün olacaktı. Fakat hükümet, çeşitli memleketlere yardım taahhütlerinde bulunduğu için bu tasarrufu şimdi sağlamak mümkün değildi.

Raporda şöyle deniliyordu; "Biz şimdiye kadar, mümkün olduğu kadar çok memlekete, mümkün olduğu kadar çok yardım yapmak gayretine düştük. Halbuki imkanlarımızı daha az sayıda memleket üzerinde toplamış olsaydık daha iyi netice almamız mümkündü"..

| Komisyon Başkanı Clay, bir gazeteci ile yaptığı mülakatta çok dada açık konuştu ve şöyle dedi: "Bana öyle geliyor ki, çok fazla para israf ediliyor. Bu ise bir çekidüzen ver mek zaruridir. Kendi üzerine düşeni yapmayan bir memlekete bizim iktisadi yardım yapmamız, parayı sokağa atmaktan başka birşey değildir".

Yardım edilmeli ama..

Yapılan yardımın kısılması gerektiği hususunda, raporu hazırlar yan on kişiden, komisyon başkanı Clay da dahil olmak üzere, dokuzu anlaşıyordu. Sadece, bir işçi lideri olan George Meany, yardımın arttırılması fikrini savunuyordu.

Kongrenin önde gelen liderleri, raporu gayet yapıcı ve konuyu aydınlatıcı bulduklarını açıkladılar. Hemen hemen bütün Kongre mensuplarının bu rapor hakkında takındıkları müsbet tavra bakılırsa, Kennedy'nin, bu yıl için istediği 4 milyar 9 milyon dolarlık dış yardım programını bu program geçen yılkinden 1 milyar dolar fazladır- Kongreden pek kolayca geçiremiyecegi anlaşılır Nitekim Kennedy, Kongrede karşılaşabileceği güçlükleri dikkate alarak daha şimdiden 200 milyon dolarlık bir kesinti yapmak niyetinde olduğunu açıklamıştır. Böylece, Kongrede yapılması muhtemel daha büyük kesintilerin önüne geçmek İstemektedir. Raporun tamamı da henüz açıklanmış değildir. Rapor açıklandığı takdirde yapılacak tartışmaların işleri daha da güçleştireceği düşünülmektedir.

. Raporun İlân edilen anahatları şunlardan ibarettir: İlk olarak, doğru kavranılmış ve iyi bir şekilde yürütülen bir dış yardım programının Birleşik Amerikanın güvenliği bakımından esas olduğu belirtilmektedir. Bunu takip eden tavsiyeler arasında şunlar yer almaktadır: Hibe vermektense iktisadi yardım tercih edilmelidir. Yardımlar bilhassa hürriyet idealine bağlı ve kalkınmak için üzerlerine düşeni yapan memleketlere yöneltilmelidir. 880 milyon dolarlık teknik yardım programa, bunu yürütebilecek kâfi eleman bulunmadığı için azaltılmalıdır. Komünist blokla amiri bulunan memleketlere gönderilen silâhlar azaltılmalıdır. Bu arada İspanya ve, Portekize de silâh göndermekten vazgeçilmelidir. Batı Avrupa ülkeleri de Birleşik Amerikanın dış yardım yüküne daha fazla iştirak etmelidirler. Yardım yapılan ülkede özel teşebbüsün gelişmesi teşvik' edilmelidir vs..

Raporun bu maddesi, geri kalmış memleketlerin durumunu Birleşik Amerikada bazı çevrelerin hâlâ iyice anlayamadıklarını ortaya koymaktadır. Bu teklif. Hindistanda büyük bir huzursuzluk yaratmıştır, Şu sırada devlete ait bir çelik fabrikası kurmayı düşünen hindliler, bu.fabrika için yardım alıp alamıyacaklarını anlamak istemişlerdir. Amerikan Büyük Elçisi, bu teklifin, raporu yazanların şahsi düşüncesinden ibaret olduğunu açıklayarak durumu kurtarmıştır.

Öyle anlaşılıyor ki Birleşik Amerika, önümüzdeki yıllarda, yardım yapacağı ülkeleri daha dikkatle seçecek. fakat yapılan yardımın da daha netice alıcı olmasını sağlayacaktır.

Mesele, istemesini bilmekte..

günümüzde milletlerarası plânda dikkati çeken noktalardan birisi de, gelişmiş ülkelerle az gelişmiş ülkeler arasındaki münasebetin geçirmekte olduğu değişmedir. XIX. Yüzyılın metropol - müstemleke münasebeti, yerini yavaş yavaş -belki de arzu edildiği kadar hızlı olmayan bir tempoda- farklı bir münasebetler düzenine bırakmaktadır. Bu yeni devrenin özelliklerini bilhassa az gelişmiş ülkelerin çok iyi bilmesi gereklidir.

Bu genel değişmenin en açıklayıcı örneklerinden birisini dış yardım konusunda bulmak mümkündür. Son yıllarda Batılılar dış yardım meselesini yeni bir anlayışla ele almaya başlamışlardır. Bu değişikliğin çeşitli sebepleri vardır. Önce, Birleşik Amerikada Eisenhower - Dulles ikilisi artık işbaşında değildir. Kennedy idaresi, dış yardımı bir memleketin iç işlerine karışmak ve belirli bir sistemi satmak için vasıta olarak görmediğini açıklamıştır. Sonra, Birleşik Amerika dışındaki diğer Batılı devletler de gelişmelerini tamamlamışlar ve yardım yapabilecek duruma gelmişlerdir. Böylece, yardım yapmak tekeli Birleşik Amerikanın elinden çıkmıştır. Bunun bir sonucu olarak da, yardımların çok taraflı olması ve bu iş için kurulmuş milletlerarası organlar tarafından yapılması yoluna gidilmiştir. Bu durum, bazı devletlerin dış yardımları kendi siyasi amaçları için bir tazyik vasıtası olarak kullanmalarını güçleştirmektedir.

Nihayet, en önemli alarak, dış yardımın felsefesinde ciddi bir değişiklik dikkati çekmektedir. Batının aklı başında çevreleri, Orta ve Uzak Doğunun, Güney Amerikanın, halktan uzak diktatörlüklerine yapılan yardımlardan dolayı huzursuzluk duymaya başlamışlardır. Verilen dolarların halka gidemediği, belirli bir azınlığın elinde çarçur edildiği anlaşılmıştır. Yardımların bilhassa iktisaden kalkınma kararını vermiş, bunun için plânlı, ciddi hazırlıklara girişmiş devletlere yapılması düşünülmektedir. Yardım talep eden memleketin herşeyden önce "kendi evinin içini düzeltmesi" istenilmektedir.

Gerçi bütün bunlar, dış yardım konusundaki güçlüklerin tamamının halledildiğini göstermez. Hâlâ faiz ve vâde gibi, yardımın şartlarıyla, muayyen projeler veya kalkınma plânının bütünü gibi yardımın konusuyla ilgili birçok mesele ortadadır. Bazı devletler hâlâ, kendilerini, dış yardım konusunu hasis bir tacir anlayışıyla ele almaktan kurtaramamışlardır. Fakat asıl mesele, yardım talep eden memleketlerin kendileriyle ilgilidir, önemli olan, önce, alınan parayı en iyi şekilde kullanmak için gerekli şartların hazırlanması, sonra da, bir sadaka ister gibi değil, artık ödenmesi bir ahlâki mecburiyet halini almış bir borcu geri ister gibi istemesini bilmektir...

TÜLİ'den Haberler

Geçenlerde Mecliste, Metin Tokerin arkasında Nimet Arzık oturuyordu. Selâmlaştılar. Nimet Arzık sordu:

— Nasılsınız?"
— Teşekkür ederim, iyiyim!"
— Beni gördünüz daha iyi oldunuz, değilmi?

Metin Toker Nimet Arzığa baktı: Kısa boylu, şişman, abullabut bir hânım. Bu vücudun üzerine, vaktiyle moda olan bir "Çuval Biçimi" elbise geçirmiş ve olmuş bir patates çuvalı. Bir zamanlar açık pembe -evet, açık» pembe! olan saçlarını bu defa kanarya sarısına -evet, kanarya sa------ boyatmış. Tırnaklarının yarısı boyalı, yarısının boyası dökülmüş Boyası dökülmüş kısımdan, içi kirli küt tırnak uçları görünüyor. Bu, kadıncağıza pasaklı bir de hal veri yo-

Metin Toker gülerek başını salladı:

"— Pek sayılmaz Nimet hanımcığım, pek sayılmaz!"

Nimet Arzık bütün Meclis celsesi, olanlara bakıp söylenenleri dinleyecek yerde önünde oturan Metin Tokerin kafasını seyretti. Sonra da, aldığı ilhamı Yeni Sabaha şöyle nakletti:

"— Mecliste baktım. Metin Tokerin tepesi iyiden iyiye açılıyor. Belli olmasın diye de gayet kısa kestimiş âma, neylersin ki takdire tedbir uymuyor.. Ya evlâdım, tedbirler hakikatleri ancak kısa zaman için gizleyebilir. Bunu sen de böyle bil, ailece yakınların da böyle bilsinler.

Hey yarabbi! Kadın aklı, işte..

O günkü celsede A.P. Meclisten çıktı, İnönü "Bayar Hadiseleri" ni anlattı, anlaşılan Nimet Arzık da Metin Tokerin- kafasıyla oyalandı.

İstanbulda gençler yürüyüş yapıyorlardı. Hürriyetin önün» gelince içlerinden bir kısmı "Yağcı Basın!. Yağcı Basın!" diye bağırdı. Geçtiler. Biraz asağıda, ama Allahtan caddede değil de arka sokakta, Akşam vardı. Bir genç:

"— Yahu, Yağcı Basın Hürriyet değil, asıl bu, Akşam.. Ona bir seslenelim! dedi.

Sonra, Malik Yolaç hikâyesini anlattı.

Efendim, İstanbuldan adaylığını koymak için önce C.H.P. ye başvuran, fakat ondan red cevabı alınca A.P. nin kapısını çalan ve bu sıfatla -A.P. listesinin bağımsız milletvekilli* Meclise giren Akşam gazetesinin sahibi A.P. nin son "Umumi Siyasî Af* teklifine müsbet oy verenlerden biridir. Oylama bittikten sonra koridora çıktı, tasnif neticelerini bekledi. Bu sırada, tasnif neticeleriyle bir arkadaşı göründü. Malik Yolaç seğirtti:

"— Kabul edilmedi, değil mi? Kabul edilmedi?."

Arkadaşı, kabul edilmediğini söyledi. Yolaç derin bir "Ohh!" çekti:

"— Kabul edilecek diye ödüm koptu, yahu!"

Bundan kısa bir süre önce evlenmiş olan İspanyol Prensi Don Juan Carlos ile Yunan Prensesi Sofia'nın aralarından kara kedi geçmesi son günlerde Avrupa Kraliyet Sosyetesinin gözlerini Yunan sarayına çevirdi. Hayli fısıltılara sebep olan olay Sofia'nın gayretleriyle kısa zamanda tatlıya bağlandı.

Genç çift arasındaki anlaşmazlıkla ilgili haberler bilhassa İngiliz ve Fransız basınını günlerce meşgul etti, Saray çevrelerinden sızan habere göre Don Juan İspanyada General Frankonun yanında kalmayı istemektedir. Ancak Prenses Sofia da yakında evlenecek olan kardeşi Prens Konstantinin düğün hazırlıklarıyla meşgul olması sebebiyle Atinadan kolay kolay ayrılamamaktadır. İşte böylece ortaya çıkan anlaşmazlık daha sonra Yunanistan Krallığının kuruluşunun 100. Yıldönümü münasebetiyle tertiplenen törenlere Don Juan'ın iştirak etmeyi-

Prenses Sophia ve Don Juan Carlos gezintide

Kara kediye pist!

Hayat Defterinden

YAPRAKLAR

Doğdu. Âdil Bozkurt ile Ganimet Bozkurtun bir kızları oldu. Bebeğe Arzu adı verildi.

Doğdu. Behice Bağcı ile Yüksel Bağcınm bir oğulları oldu. yavruya Salih adı verildi,

•

Doğdu. Karı - koca her ikisi de avukat olan Güner Alpman ile Ümit Alpmanın bir oğulları oldu.

•

Doğdu. Lâle ve Mehmet Özcanın bir oğullan oldu. Bebeğe Turgay adı verildi.

•

Doğdu. Feriha Marangoz ile İsmail Marangozun bir oğullan oldu.

•

Nişanlandılar. İstanbullu yüksek mühendislerden Kenan Özyurt ile Ayten Mercan nişanlandılar.

•

Evlendiler. Işık Türk ile Hami Gürün evlendiler.

•

Ayrıldılar. Ankara sosyetesinin pek yakından tanıdığı Selda ve Rasih Minkari çifti ayrıldılar.

Öldü. Baki Yüksek Adalet Divanı üyelerinden Yargıtay ' üyesi Vasfi Göksu, uzun bir süredenberi çekeği hastalıktan kurtulamıyarak öldü. Cenazesi Hacıbayram Camiinden kaldırılarak, aile kabristanına defnedildi.

•

Öldü. Taylan • Etker T.L.S. kurucularından, Karabük Demir ve Çelik Fabrikaları eski müdürü yüksek mühendis Sedat Etker tedavi edilmekte olduğu Zürich'te öldü.

•'

Öldü. Sekerbank müdürlerinden Hüseyin Kutlu görev sırasında bir trafik kazasında öldü.

•'

Öldü. Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Makina ve Tesisat Müdürü yüksek mühendis Kâmil Akçalı, geçirdiği bir trafik kazası sonunda öldü.

Öldü İstanbul Barosu avukatlarından Burhanettin Tahsin Önce öldü. Cenazesi Kadıköy Osmanağa Camiin den kaldırılarak Haydarpaşa Mezarlığındaki aile kabristanına defnedildi.

Tülin, Sosyal Hizmetlerin gene tercüman hanımları, Çocuk Esirgeme Kurumu Başıkanı Galip Çökerin kızı Filiz Göker ve Güngör Gözubüyük, Lüsyen Avunduk ve bütün salonda yekûnu beşi geçmiyeın erkeklerin biri yine Dario Moreno! Ankaranın "Kim Novak"ı Yaşar hanım büyük alâka celbetti. Defilede, Novakın son filminde giydiği şapkaya çok benzi - yen beyaz şapkası ile başköşede oturuyordu. Faize de durmadan anons ediyordu:

"— Bu elbise de Yaşar hanımın. Kendisi otuz elbise birden ısmarladı. Bu pantalon da Yaşar hanımın... Bu mayo keza kendisinin... Adada ve Boğazda motörü var, bunları orada giyecek."

Seyirciler "Yaşar hanım"ı görmek istediler. Yaşar hanım ayağa kalktı, selâm verdi. Fakat, seyirciler tatmin olunmamışlardı. Çünkü herkes, daha ziyade, en aşağı 15 bin liralık elbiseyi birden ısmarlıyan Kocasının kim olduğunu merak ediyordu. Bir ara, soyadlarının Bozkurt olduğu haberi etrafta dolaştı.

Mankenler de cidden iyi idiler. Bilhassa Aydüz, gençliği nisbetinde güzel ve tatlı; Tülin ise, tabiî çok alışıktı. Bu arada yine mikrofonda Tülinin altı aydır resme çalıştığı ve ayın 18'inde bir sergi açacağı birkaç defa söylendi.

Geçen haftaki C.H.P. balosunun sürprizli neticeleri duyulmıya başladı. Altı aylık Cumhuriyet gazetesi abonesi, aynı gazete mensuplarından Dündar Arcayüreke çıktı! Bir süredir Dünya gazetesine boykot ilân eden bir C.H.P. li hanıma da bu gazetenin dokuz aylık abonesi çıktı.

C.H.P. Kabul Bürosuna giren şişman zat, masanın başında dert dinleyen nâzik partili hanıma yaklaştı ve sert bir eda ile:

"— İş istiyorum" dedi.

Hemen bir dilek fişi doldurmaya başlıyan nazik hanım, ziyaretçinin adını ve soyadını sordu. Şişman zat fena halde sinirlenmişti:

"— Kim olursam olayım, bu partiye on senedir hizmet ediyorum, iş isterim" diye çıkıştı.

Esmer hanım sabır ve nezaketle, bu sefer de:

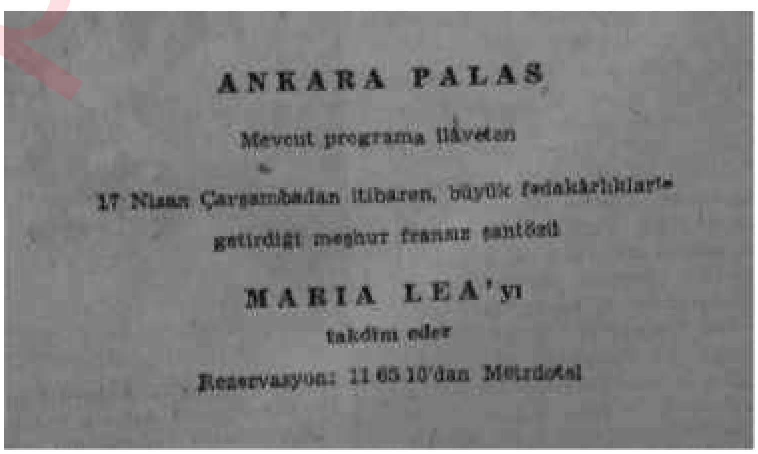
"— Ne işi istiyorsunuz" diye sordu.

öteki gayet ciddi:

"— En aşağı, umum müdürlük'' diye cevap verdi ve bürodan çıkıp gitti,

Tam o sırada odaya giren Gençlik Kolu Başkanı Muzaffer Selçuk, çıkan zata saygıyla selâm verdi. Çıkan zat şakayı çok seven C.H.P. milletvekili Cihad Babandı.

Geçen Pazartesi, Birleşmiş Milletlerden Dr. Hoo şerefine Çin Büyük Elçiliğinde verilen kokteylde Muhlis Ete, Celâl Tevfik Karasapan ve eşi, Karayollarından Erol Yaltkaya ve eşi, İnhisarlar Başmüdürü Melih Sağtür ve eşi, Eski Anadolu Ajansçılardan Erdoğan Ulus ve Nail Mutlugil, Selâmi İzzet Sedesin kızı ve bazı yabancı elçilikler mensupları geç vakitlere kadar kaldılar. Aynı zamanda yemekli de olan toplantıda bazı alışılmış eski simaların yokluğu göze çarpıyordu. O kimseleri sormak isteyenler de, zülfüyâre dokunmaktan çekindikleri için, vazgeçtiler.

Sahi şimdi neredeler ???

Tayfur Sökmen
(Hatay Cumhurbaşkanı)

1 933 yılından 1939 yılına kadar, her Türkün kalbi Hatay için çarpıyordu. Başta Atatürk olmak üzere bütün hükümet erkanı ve Meclis, milli hudutlarımız dışında kalan Hatayı anavatana katmak için olağanüstü gayretler gösteriyor millet- ise bu faaliyeti büyük bir heyecanla takip ediyordu.

İşte bu devrelerde Antalyadan müstakil olarak Büyük Millet Meclisine giren Tayfur Sökmen adındaki Hataylı bir Türk, güzel memleketinin anayurda kavuşması için çırpınan Hataylıların başında yer aldı. Tapılan mücadeleler neticesi Hatay istiklâline kavuşunca, Hatay Cumhuriyetinin Cumhurbaşkanlığına Tayfur Sökmen getirildi.

Hatayın, Birinci Dünya Savaşından sonraki durumu kısaca şöyledir: Hatay, Sevr Andlaşmasını müteakip Fransızlar tarafından işgal edildi. Hataylı bir Türk, güzel memleketinin ki o sıralarda işgal altında bulunan yurdun diğer bölgelerindeki kardeşleri gibi yabancı kuvvetlere karşı amansız bir mücadeleye giriştiler. Çete harpleri, sabotaj hareketleri birbirini kovaladı. Fransız işgal Kuvvetleri ile Türkiye arasında 1921 yılında

Tayfur Sökmen
Bir mücadeleci

Hatay konusunda bir anlaşmaya varıldı. Bu anlaşmaya göre Fransızlar Türk halkı üzerindeki baskılarını kal» ,ıracaklar, buna mukabil Türkler de mukavemetten vazgeçeceklerdi.

Ancak, varılan anlaşma hükümleri kısa bir zaman sonra Fransız hükümeti tarafından çiğnendi Fransızların tek taraflı olarak anlaşmayı bozmaları üzerine bölgede tekrar huzursuzluk başladı. Sabotajlar, çete harpleri ve pasif mukavemet, eskisinden çok daha hızlı bir şekilde. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin Hatay meselesini resmen ele aldığı 1936 yılına kadar devam etti. Türk Hükümeti o sıralarda, şimdiki Birleşmiş Milletlere tekabül eden ve merkezi İsviçrenin Cenevre şehrinle bulunan Cemiyet-i Akvama müracaat ederek, Hataydaki Türklerin haklarının korunmasını talep etti. Ce-

Yıldızlar Şakacıdır

*"Yıldızlardan ilham alan gazetelerimis, okuyucularına istikbale dair haberler veriyor, dikkatlerini çekiyorlar. Ancak birkaç gazeteyi birden okuyanlar çeşitli fallar' karşısındaeğerr fala inançlart biraz da fazlaysa- o **gün** nasıl hareket edeceklerini bilemiyorlar. **Bu hafta,** gazetelerden bazılarının Aslan Burcu için yazdık' larını sunuyoruz.*

ASLAN BURCU

Zafer — Hakkınızda yapılan dedikodular sizi üşmesin, sizi çekemiyen o kimselerden uzak bulunun. Seyahat.

Yeni Gün — İki insanın hem bu derece birbirine düşkün olması, hem de birbirini bu derece çekememesi garip.

Milliyet — Enerjik bir gününüz. Para işlerinizi düzeltmek elinizde.

Hürriyet — Zararlı çıkmamak için yegane çare zarar ihtimalini azaltmak ve kestirme yoldan yön değiştirmektir. Aksini yapmaktan vazrgeçiniz.

Dünya — Kendinizi olayların akışına bırakmışsınız, biraz mücadele edin,

Tasvlf — Fena niyetli kimselerden uzaklaşmaya gayret etmelisiniz. Herkesi kendiniz gibi kabul etmeyiniz. Menfaat insan içindir, sözüne dikkat etmelisiniz.

Yeni Sabah — Bir dostunuzu üzüntüden kurtarmak hususunda yardımınız olacak. Bunun karşılığını göreceksiniz.

Hareket — Çevrenizdekiler sizi bu işten vazgeçirmek için ellerinden geleni yapıyorlar ama, nafile!

Tercüman — Birkaç gün içinde hayatınızda büyük bir değişiklik olacak, Biz de ne olduğunuzu şaşıracaksınız.

Aksam — Faaliyetlerinizde teferruata da'dikkat edin.

miyet-i Akvamda Hatayın Türkiyeye katılman için yapılan politik mücadele tam bir yıl sürdü ve çok çetin geçti, Fransızlar hiç bir surette Hataydan çekilmek istemiyorlardı- Buna mukabil Türkiye de taleplerinin hiçbirinden bir santim geri dönmüyordu.

Nihayet 1937'de, Hatayın müstakil bir cumhuriyet olmasına karar verildi. Bu karartı Hatayı anavatana katmak için başarılı bir adım sayan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti hemen anlaşmaya razı oldu ve Ata* türkün, teklifiyle varılan anlaşmanın tatbiki için bir Yüksek Komisyon kuruldu. Anlaşmaya göre her iki taraf da Kıbrısta olduğu gibi, Hatayda askeri kuvvet bulunduracaklardı.

Hataya giren Türk kuvvetlerinin başında, o zamanki rütbesi albay olan Şükrü Kanatlı bulunuyordu. Cemiyet-i Akvam müşahitleri kontrolü altında yapılan seçimler neticesinde Hataya kırk kişilik bir parlâmento heyeti seçildi. Parlamento heyetinin kendi arasından seçtiği beş kişinin birisi Cumhurbaşkanı, dördü de hükümeti teşkil eden Bakanlar olacaktı. Tayfur Sökmen böylece, Hatay Cumhuriyetinin ilk Cumhurbaşkanı oldu.

Tayfur Sökmen o sırada Türkiye Büyük Millet Meclisinde Antalya mebusu idi. Cumhurbaşkanı olunca, Atatürk, Tayfur Sökmenin Türkiye vatandaşlığını ve Antalya Milletvekilliğini muhafaza edebilmesi için Bakanlar Kurulundan özel bir kararname çıkardı. Tayfur Sökmen on bir buçuk ay Hatayda Cumhurbaşkanı olarak kaldıktan sonra, parlâmentosunun aldığı bir kararla Hatay resmen Türkiyeye iltihak etti.

Tayfur Sökmen 1892 de Hatayda doğmuştur. Babası, Hatayın tanınmış bir ailesinden Mustafa Şevki Paşadır. Tayfur Sökmen iyi bir tahsil ve terbiye gördü ve Milli Mücadeleye fiilen katıldı. Türkiyede Cumhuriyetin ilânından sonra da si» yasi hayata atıldı, Antalya Milletvekili olarak Büyük Millet Meclisini girdi. Hatay dâvamızın halli için aldığı görev yüzünden kısa bir süre B.M.M. dan ayrılan ve Hatay anavatana katıldıktan sonra tekrar milletvekilliği vazifesine dönen Tayfur Sökmen, 1946 yılına kadar Antalya Milletvekili olarak kaldı. 1946 seçimlerinde ise öz memleketi olan Hataydan aday gösterilerek, 1950'ye kadar B.M.M. de Hatayı temeli etti.

Tayfur Sökmen 1950 seçimlerinde de Hataydan Milletvekili aeçildi ve bir Muhalefet milletvekili olarak B.M.M. de hizmet gördü. Sıhhi sebeplerle 1954 seçimlerine girmedi ve İtalyaya tedaviye gitti.

Tayfur Sökmen halen Suadiyede, bahçe içinde tek katlı güzel bir evde oturmaktadır, .Vaktini ailesi ve dostları arasında geçiren Sökmen fiilen siyasi hayatta olmamakla beraber, günün olaylarım dikkatle izlemektedir. Bir ara Cumhurbaşkanlığı bile söz konusu olan Tayfur Sökmenin en büyük zevki, arada sırada Hilton Oteline giderek etrafı seyretmektir.

Sökmen, C.H.P. den ve onun gayelerinden hiç bir zaman ayrılmamış, D.P, nin son yıllarında partisinin İstanbul teşkilatı ile sıkı temas kurarak üstüne düsen vazifeyi yapmıştır. Bugün yetmişbir yaşında bulunmasına rağmen, "Eğer partim vazifeye çağırırsa, durmam, giderim" demektedir.

SiNEMA

Filmcilik

Sendika ve oyuncular

Kadın orta yaşlı ve iyi giyimliydi. Elindeki renkli küçük ipek mendilini gözlerinden ayırmadan kesik kesik ağlıyor, bir yandan da söyleniyordu:

"— Şimdi başvuracağım hiç bir yer yok. Âdeta oltada kaldık gibi bir şey. Üstelik, mahkeme henüz miras için de bir karara varmadığından, Salih için hiç bir şey yapamıyoruz. Şaşırdık kaldık."

Orta yaşlı kadın, ölümü üzerinden henüz iki ay bile geçmemiş olan sinema ve eski tiyatro oyuncusu Salih Tozanın karısıydı, kocasının ölümüyle karşılaştıkları acıklı durumu hikâye ediyordu. Tozanın bankada bıraktığı para ile birkaç film şirketinden olan alacağı söz konusuydu. Mirasçıların kesin tayini mahkemece henüz yapılmamış olduğundan, aile eli konu bağlı bir durumda kalmıştı. Yerine getirilmesi gereken dini tören bile yapılamaz olmuştu.

Geride bıraktığımız hafta içinde cereyan eden bu olay, yurdumuzdaki sinema endüstrisi dalında oyuncu olarak çalışanlara gelecekleri bakımından ibret verici bir ders yerine geçecek nitelik taşımaktadır. Fakat, beşinci sınıf oyuncudan star sisteminin en gözde yıldızına kadar, hiç kimse meselenin üzerinde gerektiği kadar durmadı. Bir-iki baş sallama, birkaç "cık cık"dan sonra mesele unutulup gitti,. Halbuki konuyla ilgilenmesi gereken herhangi bir kurum, ya da bir sendikanın bulunması mutlaka şarttır ama, Türkiye Sineme» İşçileri Sendikası -bu endüstri kolunda sinema gişelerinde bilet satanları kabullenmesine rağmen tüzüğü gereğince sinema oyuncularını sinema emekçisi veya sinema işçisi saymamakta, bu yüzden de sendikası içine almamaktadır. Bu ters orantılı uygulamanın, gelecekte teknikerlerle oyuncular arasında istenmeyen bir çatışma doğurması, olumlu davranışlar beklenen sendikayı gereksiz bir fırtınanın ortasına atması mümkündür.

Amacın dışında

Sendikalar, kuruldukları iş kollarında, o iş kolları emekçilerinin haklarını korumak ve güvenliklerini sağlamakla görevlidirler. Böyleyken, Türkiye Sinema işçileri Sendikasının ışıkçıları, asistanları, montörleri, stüdyo işçilerini, fotoğraf direktörle-' rini, senaryo yazarlarını, rejisörleri ve sinema salonları işçilerini kendi çatısı altına toplamasına karşılık, oyuncuları niçin dısarda bıraktığı ilgililerce henüz kesin olarak açıklanmış değildir. Oyuncunun, bir filmin yapımında ' öbürleri kadar emeğinin geçmediği iddiası veya öbür emek"

çilrle oyunculann ücretleri arasında mevcut dengesizlik, oyunculann sendika dışında kalmaları için yeterli bir sebep sayılamaz. Film yapımı ortak bir çalışmanın ürünüdür. Senaryocu biray, rejisör, fotoğraf direktörü ve prodüksiyon ekibi bir ay veya daha fazla bir zaman birimi çalışmalarını harcayabilirler. Eğer sinema oyuncusu, on günlük bir çalışmayla buna katılıyorsa bu, oyuncu için elbette ki suç değildir. Oyuncu on gün çalışır, montajcı dört gün, dublajcı bir hafta,. Filmi meydana getiren öbür emekçilerin hiç birinden, bir rejisör kadar filme sahip çıkması veya ayni oranda emek katması beklenemez.

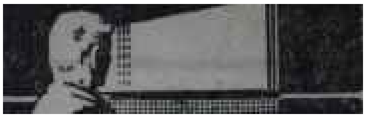
Ücretler durumuna gelince, sinema oyuncularının aldıkları paralar yalnız yurdumuzda değil, dünyanın öbür ülkelerinde de aşağı yukan öbür emekçilerin aldıklarının çok üzerindedir. Diğer çalışanlann ücretlerini "yıldız" oyuncunun ücretiyle bir hizaya getirmek imkânsız birşeydir. Sendikaların görevi, hizaya getirmekten çok, çalışanlann emeklerinin tam değerinin alınması yolunda çaba harcamaktır. Bunun yanışıma, iş şartlarının düzenlenmesi, isçi ile işveren arasındaki anlaşmazlıkların giderilmesi ve işçinin insan gibi çalışmasının sağlanması gelir. Sendika, kendi iş kolundaki işçiler arasında sosyal dayanışmayı pekiştirir, yardımlaşmayı kurar. Türkiye Sinema işçileri Sendikası, sinema oyuncularım emekçi saymamakta direnmekle yersiz bîr davranışı sürdürmektedlr.

Başka Ülkelerde

Durum, başka Ülkelerde ayni değildir. Bu davranışı tasvip edenler, başka ülkelerde oyunculann kendi aralannda birleşerek ayn birer sendika kurduklarını örnek gösterebilirler ki, doğrudur. Batıda sinema oyunculannm ayn sendikaları vardır. Vardır ama, yine Batıda senaryo yazarları fotoğraf direktörleri, rejisörler ve hattâ set işçileri onlar da ayrı ayrıbölümlere ayrılmışlardır- de ayrı birer sendikaya sahiptirler. Yâni, ne senaryo yazarları ışıkçıların bir arada bulunduklan sendikalarda üyedirler, ne de ışıkçılar rejisörlerin..; ışıkçılar ayrıbir sendikada toplanmışlardır, rejisörler ayn bir sendikada. Türkiyede ise durum, diğer iş kollarının tersine, sinema dalında alaturka bir birleşme göstermektedir. Türkiye Sinema İşçileri,, sözde kuvvet birliği amacıyla, daha çok bir filmin yapımında emeği geçenleri toplama yoluna gitmiş, fakat arada, bilerek veya bilmeyerek, sinema oyuncularını saf dışı bırakmıştır.

Sendika, sendika kuruculan tarafından son derece iyi niyetlerle kurulmuştur. Amaç, Türk sinemasını saplandığı bataktan çıkartarmak ve milli sinemamızın gerçek ortamım hazırlamaktır. Bunun için yazarından set işçisine kadar elbirliğiyle çalışılmasına, yine elbirliğiyle savaşılmasma inanılmaktadır. Ama arada, bilerek yaya bilmeyerek unutulan sinema oyuncuları, en az sendikanın içindekiler kadar Türk sinemasına tesir edecek güçtedirler. Onları saf dışı bırakılması, savaşın bastan kaybedilmesi demektir. Star sisteminin yarattığı oyuncu, sendika baskısıyla yola geleceğe benzememektedir. Üyelerin birleşik bir kuvvet olarak oyuncunun karşısına çıkması da, oyuncunun gücüne eşit bir durum yaratamadığı gibi, sendika bu çeşit davranışa gidecek veya başvuracak güçte de değildir.

1 film seyrettim

Film: "La ragazza con la valigia - Genç Âşıklar".

Rejisör: Valerio Zurlini.

Senaryo: Zurlini - Benvenuti Bennati.

Fotoğraf Direktörü: Tino Santonl.

Oyuncuları: Claudia Cardinale, Jacçues Perrln, Luciana. Angelİllo
Siyah - beyaz bir italyan (Titanus) filmi.

Konu: Küçük bit İtalyan şehrinin bir gece kulübünde şarkıcılık yapan Aida (C Cardinale), genç ve zengin Marcellonun peşine takılarak Parma şehrine, gelir. Fakat Marcello, yan yolda Aida'yı atlatır ve izini kaybeder. Büyük şehirde yapayalnız kalan Aida, Marcellıo'ların evinin bulursa da, beriki küçük kardeşini (J. Perrin) araya koyacak genç kadını geri çevirir. Küçük Lorenzo, Aida'ya elinden gelen yardın» esirgemez. Genç kadını otele götürür, yerleştirir, ona üst baş alır ve aralarında büyük bir yakınlık başlar. Fakat giderek, Lorenzo'nun ailesi dununu öğrenecek, engelleyecek ve Aida da gerisin geriye kendi küçük şehrine dönecektir.

Genelleme: "Genç Âşıklar", İtalyan sinemasının genç kuşak rejisörlerinden Zurlini'nin ikinci filmidir. Birincil filmiyle ikinci filmi arasında, işlenen konu bakımından, büyük bir fark yoktur. Zurlini, onmaz, imkânsız aşklara karşı büyük bir yakınlık duyuyor. "Genç Âşıklar' hem katların, hem. de yaş farkının çatıştırdığı Aida ile Lorenzo'yu karşıkarşıya getiren bir hikâyenin filmidir, İki insanın aşklarının onmazlığına din ve toplum da -papazın aracılığında- karşı çıkıyor ve Lorenzo ile Aida'nm bütün direnme silâhları ellerinden almıyor. O zaman her ikisi de aşklarının imkânsızlığını. anlıyorlar. Aida bunu başlangıçta bilmektedir, ama Lorenzo, giderek gerçekle yüzyüze gelerek öğreniyor, anlıyor. Aida, kendi küçük taşra şehri Riccione'ye döndükten sonra -ki buna kaçış demek daha doğru olur- Lorenzo arkası sıra geliyor. Görünüşte kendini bağışlatmak, gerçeği Aida'ya anlatmak amacım gütmek" tedir. Yarı çocuksu, yan erkekliğe yönelmiş, fakat tam bir burjuva davranışıyla Aida'ya geliyor. Gerçeği anladıktan sonra da çekip gidiyor. Mutsuz kötü kaderiyle başbaşa kalan Aida kendi çizgisine, başka Marcello'lann aldatmacalarına doğru yürüyor.

Zurlini, bütün bu karışık gibi görünen hikâyesini, yalın, açık, fakat olağanüstü şiirli bir sinema diliyle anlatmaktadır. Oyuncuları üzerinde görülmemiş bir üstünlük kurmuştur: Pin-up Claudia Cardinale, Aida fiziğiyle katiyen uyuşmayan nefis bir oyun vermektedir. Lorenzo'nun küçük Jaoçues Penini de öyle. Bunun yanı sıra, Zurlini, anlatımında cesur denemelere girişmiş, kamerasıyla oyuncuları arasında büyülü bir ahenk sağlamıştır. Duygulu, hikâyeyi bütünleyen çerçevelemeler filme gerekli şiirli havayı veriyor. "Genç Âşıklar", sırada bekleyen Antonioni' nin "La Notte - Gece"si vizyona girmezse, yılın en başarılı yabancı fit' midir.

T. KAKINÇ

1 Piyes gördüm

istanbul

Melek Ökte İstanbulda

Düğünlerde İstanbul seyircisi, Devlet Tiyatrosunun en güçlü kadın sanatçılarından Melek Ökteyi, en başarılı rollerinden birinde, misafir sanatçı olarak seyretmek ve bol bol alkışlamak fırsatını bulacaktır.

Melek Ökte bu güzel kompozisyonunu, On yıl önce! Ankarada, Küçük Tiyatroda oynanan, Marcelle Maurette'in Emile Zola'nın "Therese Raquin" adlı romanından sahneye uyguladığı, "Gelin" piyesinde gerçekleştirmiş, aynı rolü birkaç yıl önce de, bu oyunun İzmir ve Bursada yapılan reprise'lerinde tekrar oynamıstı.

Melek Ökte İzmir ve Bursa reprise'lerinde rejisini de düzenlemiş olduğu "Gelin"i simdi îstanbulda, O"raloğlu Tiyatrosunda, gene Devlet Tiyatrosundan Refik Erenin dekorları. Hale Erenin kostümleri içinde, sahneye koymuştur» Anne rolünü do oynamaktadır. "Gelin'de rol alan öbür sanatçılar şunlardır; İsmet Barlas (Oğul), Lâle Oraloğlu (Gelin), Yağız Tanlı (Arkadaş), İhsan Yüce (Emekli Komiser), Cansen Usman (Sokak Kızı), Ender Şimşek (Memur).

"Gelin" Devlet Tiyatrosunda, Cüneyt Gökçelin rejisiyle, ilk defa oynandığı zaman bu rollerden Gelin'l Yıldız Kenter, Arkadaş'ı Cüneyt Gökçer, Emekli Komiser'i Salih Canar, Memuru da Şeref Gürsoy oynamışlardı.

Dormende son oyun

Haldun Dormen Tiyatrosu mevsimin son oyunu olarak Clifford Odets'in "Altın Yumruk" (Golden Boy) unu oynamıya başlamıştır.

Seçkin Selvinin çevirdiği oyunu Haldun Dormen sahneye koymuş, dekorlarını Duygu Sağıroğlu çizmiş, kostümlerini de Güler Erenyol hazırlamıştır. .Oyunda bellibaşlı roller şu sanatçılar arasında paylaşılmıştır: Ayfer Feray, Nisa Serezli, Erol Keskin Metin Serezli, İzzet Günbay, Erol Günaydın, Altan Erbulak, Kent Oyuncularından da -misafir sanatçı olarak- Müşfik Kenterle Kamran Yüce ve Tuncel Kurtiz,-

İstanbul Şehir Tiyatrosunda "Paydos"
Borusunu öttürüyor

Lûtfl AY

Oyun:"Paydos", (Komedi 3 perde).
Yazan: Cevat Fehmi Baş kut.
Tiyatro: İstanbul Şehir Tiyatrosu (Yeni Tiyatro).
Sahneye koyan: Vasfi Rıza Zobu.
Dekor: N. Perov.

Konu: Cevat Fehmi Başkutun, bundan tam onbeş yıl önce, ilkin Ankarada, sonra Îstanbulda oynanan, aylarca afişte kalan, yurdun birçok şehirlerini dolasan, yunancaya çevrilip Atinada da oynanan "Paydos"unu bilmiyen var mıdır? Belki tiyatroya yeni yeni gitmiye başlıyan çok gene seyirciler... Onlar için kısaca özetleyelim: İkinci Dünya Savaşıyla birlikte altüst olmuş bir ekonomi düzeninin en çok sıkıntısını çekenlerden Öğretmen Murtazanın tertipli bir iftira yüzünden okulundan, öğrencilerin" den Âdeta zorla koparılıp bir bakkal dükkânına oturtulması. Zorla oturduğu bu bakkal dükkânında bile sınıfını özleyen, doğru bildiği yoldan şaşmayan, hileli yollardan para kazanmıya tenezzül etmeyen bu temiz yürekli adamın örnek idealizmi, meslek ve insan sevgisi yanında ona oyun oynamak isteyenlerin (Muhtar Basan), onu doğruluktan ayırmıya kendilerine benzetmeğe çalışanların (Bakkal Hacı Hüsamettin) çevirdikleri dolaplar... Gülünçlüğü ve acılığı içinde ahlâk ilkelerine bağlılığı gevşemiş, opportuniste bir toplumun hicvi.

Oynıyanlar: Vasfi Rıza Zobu (Murtaza), Nezahat Tanyeri '(karısı Hatice), Kâmuran Usluer (oğlu Rıdvan), Necmi Oy (Salih Usta), Rauf Ulukut (Balıkçı Ahmet), Mehmet Karaca (Muhtar Hasan), Ayşe Güldevıını (Ayşe), Müjdad Gezen (Ömer), Rıza Tüzün (Hüsamettin), Şehime Ertem (karısı Sâfinaz) ves. (4 kadın 10 erkek rolü).

Beğendiğim: Onbeş yıl sonra, eskisi kadar geniş ilgi çektiği görülen oyunda, yazarın zaman aşımına uğramıyan birtakım gerçekleri dile getirmiş olması. Vasfi Rıza Zobunun, eski rolüne olgunluk çağının bütün sadeliğini, rahatlığını ve kudretini katan çok ölçülü kompozisyonu. Mehmet Karacanın Muhtar Hasan'da şimdi çok daha yumuşak, daha da kuvvetli bir fırçayla çizdiği yüz. Nezahat Tanyerinin Hatice'ye, Şenime Ertenin da Sâfinaz'a gerçekliklerini kazandıran oyunları. Balıkçı Ahmet'de Rauf Ulukutun, Ömer'de Müjdad Gezenin canlandırdıkları sevimli tipler.

Beğenemediğim: Unutulmaz yaratıcısı Behzat Butaktan -yetmişinden sonra Operete çıkarıldığı için -yoksun kalan Salih Usta. Muzaffer Arsanı. aratan Rıdvan, Neşet Berküreni unutturamıyan Hüsamettin ve... rahmetli Perihan Yanalın o tatlı, renkli, hayat dolu oyunuyla- bıraktığı boşluğu bir kere daha hatırlatan Ayşe...

Sonuç: "Paydos" için, en insafsız yargıç zaman önünde, başarıyla verilmiş bir sınav.

J A L E   C A N D A N

OKUYUCULARIYLA KONUŞUYOR

Son zamanlarda bu sütunlarda çıkan köy enstitüleriyle ilgili yazıları okudum. Köy enstitüsü çıkışlı bir öğretmen olarak birkaç sözüm var. Basındaki bu tartışmaları okumaktayım. Ben derim ki, eğer malûm bir devrin siyasetçileri geriliğe, cehalete, ırkçılığa, ve ümmiliğe çanak tutmamış olsalardı, ağalar, şeyhler ve bazı beyler Türk köylüsünün okuyup yazmasından gocunmazlardı. Köy enstitülerini karalamaya hiç kimse cesaret edemeadi.

Size, başımdan geçen bir hikâyeyi anlatacağım: 1959 yılında Doğuda bir köyde bulunuyordum. İmtiyazlı bir vatandaşı yirmi vatandaştan üstün gören bir zihniyetin Sarman savurduğu bir devirdi bu. Köye resmi bir jip geldi. içinden, devrin ocak, bucak ve ilçe D. P. başkanlarıyla, köyün ağası çıktılar. Ellerinde sepetler ve içkiler vardı. Gene bir bankayı soymuş, dönüyorlardı. Ağa, muhtarı çağırdı, kuzu kesilmesini, köylüyü toplamasını, beraber içeceklerini bildirdi. Köylü, istemiye istemiye toplandı. Başına geleceği biliyordu. Yemekten sonra ağa:

— Hepinizi Vatan Cephesine yazdım, gelin imza edin" dedi.

Durumu yakından izliyordum.

"— Hoşgeldiniz ama, su Vatan Cephesi nedir, bize anlatır mısınız?" diye sordum.

Ağa hiddetlendi:

"— öğretmen, yeter! (sen bunu anlamazsın. Sana simdi değil, sonra anlatırım. Hele bir ile gideyim de sen gör!' dedi. "

Sonra köylülere döndü:

"— Ben ilerde mebus olacağım, imza edin!" diye tazyikte bulundu. Mevcut 41 kişiden 32 si çekimser kaldı, 9 kişi imza etti. Ağa memnundu. Dayanamadım, ağaya düşündüklerimi bir bir söyledim. Ağa kızdı:

"—Sizi okuttular, başımıza bela ettiler. Kökünüzü kazıyacağız sizin!" diye bağırdı.

Köy enstitülerini neden istemediklerini daha fazla anlatmaya lüzum var mı bilmem ?

Evet, köy enstitülerinin amacı köy çocuğunu okutmak, hem ailesine, hem de memlekete faydalı bilgilerle mücehhez olarak onu gene köye göndermekti. Okulu bitirdiğimiz yıl and içmiştik. Şöyle diyordu bu and: "Köye ışık, devrimlere bekçi. Memleketimin ve milletimin bütünlüğünü bozan her cereyanla savaşmaya, gerekirse seve seve canımı vereceğime şerefim, Türklüğüm ve namusum üzerine and içerim!"

Bu and hâlâ bizim andımızdır. Köy enstitüsü çıkışlı öğretmen her gün bu andı okur. Komünistlik bunun neresinde? Köylünün aydınlanması kimin işine gelmemişse, Köy enstitülerini onlar karalamaya uğraşmışlardır. 1950 * 1960 arasında oy avcılığı, sandalya hevesi ve vatandaşı aldatma edebiyatı bu savaşın hızını arttırmıştır. Bu zihniyetle mücadele ve kanun dışı her arzuyu yok etmek bizim en büyük ödevimizdir. Anadoluyu Doğu, Batı; vatandaşı Köylü. Şehirli, diye siyasi emellerle bölenlere düşmanız. Gericilerin, ırkçıların, yabancı ideolojilerin karşısındayız ve, devrimlerin bekçisiyiz. Büyük Atanın bize devrettiği devrimler yaşıyacaktır. Kozmopolit fikirlerin, yeşil sarık sorarak bu milleti kandırmanın devri artık kapanmıştır.

Gelelim, teşkilâtımızdan olup da bölücü fikirlere hizmet edenlere.. Bunlara politika kurbanları deyip geçmek mümkündür. Unutmamalı ki, biz köy enstitüsü çıkışlı öğretmenleri» öğretmen okulu çıkışlılar yetiştirmişlerdir. Menşe farkının da aynı şekilde aleyhindeyiz.

Evet, köy enstitüsü çıkıdıyım. Tek emelim var: Ay - yıldızlı bayrağımın dalgalandığı her yerde, köyde ve kentte, vazifemi, memleketleverlik duyguları İçinde başarmak ve her günün muhasebesini yaparak, bu fakir memleketin bize verdiği parayı, az da olsa, hak etmek...

Mehmet Özyol - Merkez Balibeyli İlkokulu Müdürü - Erzincan

Cayın okuyucum; ben öyle zannediyorum ki, bugün enstitü dâvası, memleketimizdeki İlerici-Gerici savaşının bir sembolü olmuştur. Herhalde çoğunluk dâvayı bilmiyor. Allahtan ki, mesleğiniz "sabır" mesleğidir. Çocuğa alfabe belletir gibi, bu > dâvayı herkese anlatmanız, belletmeniz gerekiyor. Size başarılar dilerim.

Birkaç aydır dikiş dikiyorum, evvelâ konu komşuya ufak tefek dikerek işe başladım. Ucuz diktiğim için hem çabuk tutundum hem de çok para kazanmaya başladım. İşim beni fazlaca sarmaya başladı. Gelen dikişi çeviremiyorum. Fiyatları yükseltmeğe de utanıyorum. Aldığım dikişleri yetiştirememek korkusu içindeyim. Bazan, geceyarısı kalkıp dikiş diktiğim veya, biçkiyle uğraştığım oluyor. Bu işleri yapmayınca da uykum kaçıyor. Çok geceler dört saatten fazla uyuyamıyorum. Kocam rahatsız oluyor. Hattâ, dikişi bırakmamı bile istiyor. Bu durumda ne yapabilirim?

Ayşe Özkan - İstanbul

Evvelâ kendinize bir yardımcı tutun. Sonra, bu yardımcıyı göstererek, en yakınlarınıza bile fiyatınızı çekinmeden, ölçülü şekilde artırın. Haftada kaç elbise dikeceğinizi hesapladıktan sonra fazlasını uzak tarihler için alın. İşinizi yavaş yavaş yardımcılarla büyütür, atölye sekline sokarsınız. Şimdilik, elinizdeki dikişleri bitirince, birkaç gün tatil yapın. Bu tatil sırasında hiç yeni iş almayın. Akşamları hafif bir müsekkin, hattâ, doktor tavsiyesine göre uyku ilacı alarak yatın. Günde en az sekiz saat uyuyun. Hayatınızda yaptığınız değişiklik, sinirlerinizi bozmuş. Bu yeni duruma da elbette ki alışacaksınız. Fakat, herşeyden önce, kendinize bir çekidüzen verin. işinizi intizama sokun.

SOSYAL HAYAT

Moda

Vakkonun defilesi

31 Mart günü ve gecesi Bulvar Palas salonlarında yapılan Vakko defilesinin, Avrupadan ithal ettiği üç zarif manken hariç, herşeyi yerli idi. Defileyi takdim eden Orhan Boran, politikacılarımıza ait esprileri yanında, sık sık bunu hatırlattı, yerli mankenleri de özel bir surette tanıtarak, bol bol alkışlandı.

Bütün malzemesi ve deseni ile Türk sanatkârları tarafından hazırlanan kumaşlar gerçekten göğüs kabartacak kadar mükemmeldi. Vakko müessesesinin bu kumaşlardan hazırladığı hazır, butik elbiseleri ise hem cazip ve güzel, hem de kolay giyilir, çağımızın yaşayış hayatına uygun modellerdi. ,

Hazır elbise, bugünün kadınının en büyük yardımcısıdır. Kadın, hazır elbise sayesinde, kendisine en çok yakışanı en kısa zamanda, en ucuz fiyata elde edebilmektedir. Para ekonomisi yanında zaman ekonomisi önemli bir rol oynamaktadır. Giyilerek alındığı için de, bir elbisenin sonradan beğenilmemesi gibi bir tehlike hemen hemen yoktur

Defile, hafif ilkbahar pardesüleri, rob mantolar ve yaz tayyörleri ile başladı, kokteyl elbiseleri ve abiye hafif yaz elbiseleriyle bitti.

Yaz pardesüleri, İçteki elbiselerle takım teşkil etmekte ve ekseri bela kadar açık yan yırtmaçları sayesinde içindeki elbiseyi göstermektedir. Yaz tayyörlerinin çoğunun etekleri aşağıya doğru evaze gitmekte, bluz bu eteğe, biraz düşük olarak yapıştırılmış bulunmaktadır. Bu blûzlar, çoğunlukla değişik renklerdedir. Vakko, kumaşları kendisi imal ettiği için, bluzları aynı desenin değişik bir kumaşına tatbik edebilmiştir. Meselâ, bir tvil tayyörün içine aynı desenan vual ipek bluz hazırlamış, kumaşla oynamıştır. Defilenin özelliği de buradan gelmektedir.

Defilede bu yıl moda olan yüksek belli, prenses biçimi, şömizye elbiseler bol bol seyredildi. Şömizye elbiseler genel olarak blûzan bedenli ve kemerliydi, etekleri birkaç ser best pensle belden oturtulmuştu, İpek fular, tvil, saten sumatradan yapılmış bu çok sade elbiseler, yazın abiye elbisesi ve aynı zamanda pratik elbisesi olacaktır. Kanat gibi uzayan erkek yakaları, yaka vazifesi görerek bağlanan ve beldeki kemerin altına girerek tekrar gözüken uzun kravatlar bu elbiselerin özelliğini teşkil etmektedir.

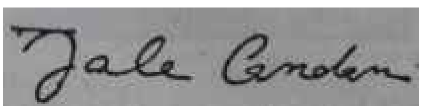
Yaz kokteyl elbiselerine gelince, bunlar gerçekten göz alıcı, fakat aynı nispette sade şeylerdir. Ekserisi nln arka dekolteleri çok açıktır. Baroları panolu, çift eteklidir. İpek kumaşlar, aynı desende imal edilmiş vual mantolar ve vual eşarplarla süslenmiştir.

Mitinglerden sonra..

Türkiyede ileri gidiş, bir kere daha geri adımı yendi. Gençlik coşkun, içten, vakur gösterileriyle ancak hislerimize tercüman oldu. Ankarada seyrettiğimiz mitingler, gerçekten muhteşem, gerçekten inanılamıyacak kadar güzeldi. Zannedersiniz ki böylesine coşmuş, böylesine ateşli, böylesine kararlı bir topluluk seyirciyi ürkütür, kaçırır. Gözümüzün önündeki tablo bunun tam aksi idi. !

Mitinglerin merkezini teşkil eden kilit noktalarda ihtiyarlar, çocuklar, erkekler ve kadınlar, gençlerin içten gösterilerine büyük bir rahatlıkla, büyük bir güven duygusu içinde, korkusuzca katıldılar. Kimse ürkmüyor, kimse kaçmıyor, kimse temkinli olmaya lüzum görmüyordu. Karın, tipinin, yağmurun altında, mitingin en arbedeli merkezlerinde açılmış yüzlerce renkli şemsiye hareketsiz bekledi. A. P. merkezinden yağan idraksiz taş ve tuğla yağmuru bile kimsede en ufak bir korku yaratamadı. Zannedersiniz ki böyle bir topluluk şuurunu kaybedebilir, taşar, öldürür, tutulamaz. Böyle birşey hiç olmadı. En büyük tahrikler karşısında, meşru müdafaa durumu karşısında, gençler, karar almadan hiçbir harekette bulunmadılar. Hattâ Güven parkına gidip, âdeta açık oturumlar yaptılar, tartıştılar, hareketlerini frenlediler. Yüzüna taş yiyen bir genç, Türk bayrağını açarak düz duvara tırmandı, ama, cana taarruz etmedi. Anayasayı, devrimci inançları yıkmak isteyen zihniyete, gençliğin sessiz ihtarını değerlendirememiş olan bir zihniyete yeniden ihtarda bulunmakla yetindi ve orada durdu. Bunun bence tek sebebi vardır: Gençliği harekete getiren ateş, devrimci Türkiyeyi saran ateştir. Gençlerle halk kitleleri arasında kopmaz bir bağ vardır. Gençlik, bu mitinglerde, hiçbir kuvvetin âleti olmamıştır.

Yalnız, öyle zannediyorum ki, hükümet bugün teneffüs ettiğimiz taptaze devrimci havadan faydalanarak, bütün devrimci müesseseleri kuvvetle desteklemek ve gericiye, demokratik kanun ve nizam çerçevesi içinde, haddim bildirmek zorundadır. 27 Mayıs, Atatürk ilkelerinin, demokratik nizam içinde uygulanması için yapılmıştır. Ne devrimlerimizden, ne de demokrasiden fedakârlık edebiliriz. Aydınlarla hükümet bu gerçek etrafında halka olurlarsa, bu gerçek içinde ölçüler muhafaza edilirse, daha geniş halk kitlelerini bu halkanın etrafında toplamak bence mümkün olacaktır.

S P O R

Haberler

Dış turizm gönüllüsü idarecilerin baş çektikleri güreş ve futbolda derbederlik ve perişanlık devam ededursun, atletizmin geliştirilmesi sorumluluğunu üzerine olan kadro plânlı ve programlı çalışmalarının meyvelerini devşirmeğe başladı bile.

Balkan Kros şampiyonasında gençlerin elde ettikleri dereceler hiç te küçümsenecek başarılar değildir. Ne bilgide kusuru, ne idarede, ne otoritede, ne disiplinde ve ne de organizasyonda en ufak bir lâubaliliği affetmeyen bu spor branşında aldığımız bu netice gerçekten ümit vericidir, kuvvetli ve tecrübeli rakipleri arasında kendisine en yakın olan eski bir kurdu 300 metre geride bırakan Dalkılıcın birinciliği kadar 29.54.8'lık derecesi de mühimdir. Bu, parlak bir derecedir.

Kır koşularınınklâsik koşular gibi şart eşitliği içinde yapılamayışı, derecelerin değeri üzerinde konuşmalara ve onları biribirine ölçmeğe imkân vermemektedir. Ne var ki, ne olursa ' olsun, mesafe gene 10 bin metredir ve kronometreler de gene şaşmayan aynı hızla çalışmaktadırlar. Hattâ mevsim, parkur, hava şartları, yarışmaya iştirak eden rakip sayısı, her şey atletin aleyhinedir. Ciddi ve disiplinli bir çalışma olmadan, ne söylediğini bilen bir antrenörün benimsetmeyi başardığı usta bir taktik olmadan, ne bu mesafenin ve şartların istediği fizik ve moral gayrete tahammül etmek mümkündür, ne de bu başarıya u* taşmanın yolu bulunur,

Spor basınımızın, organizasyonun kusursuzluğunu, işteki ciddiyeti ve ağırbaşlılığı, çocukların ve idarecilerinin davranışlarını övdüğü, kimsenin gözünden kaçmamıştır. Spor yazarlarımız Sezerin hakkını hiç bir zamen Sezardan esirgememişlerdir. Yamlanlar, lâyık olmadıkları alkışı bekleyenlerdir.

Aradan bir hafta geçmiş olmasına rağmen, İtalyanlara karşı oynadığımız maçın yankıları devam ediyor. Tertipten şikâyet edenler, spor anlayışı ile bağdaştırmadıkları taktiği yerenler, organizasyonu beğenmeyenler, görüşlerini gazetelerde sütun sütun açıkladılar. Bunlar arasında Necmi Öktenin şahsına hitaben yazılmış açık mektuplar da çıktı.

Spor işlerinin Başbakan adına murakabesi ile görevli Devlet Bakanı Öktenin bütün bunlara karşı, alıştırmız davranışında bir değişiklik olup olmıyacağın, bilmiyoruz. Ama gene de, bir hususun belirtilmesinde sayısız fayda vardır.

27 Mayıs 1960dan tam bir ay sonra, Devlet Başkanı ve Orgeneral C. Gürsel imzası ile Bakanlıklara, onlara bağlı dairelere ve Sayıştaya hitaben bir emir yayınlanmıştı. 7/1894 sayılı bu üç maddelik kısa emirde kesin bir ifade ile aynen şöyle denilmekte idi: "Ziyaret ve kokteyl gibi taraf usûllerine nihayet verilecektir. Resmi zaruretlerle ancak kokteyl vermekle iktifa edilecek ve gayet sade ve mütevazı surette tertip olunacaktır."

Bu tamime aykırı masrafların muhasiplerce imza ve kabul edilmemesi hususu ise ayrıca belirtilmişti. Aradan sekiz ay kadar bir zaman geçtikten sonra gene Başbakanlığın 6.2.1961 tarih ve 27/534 sayılı yeni bir tamimiyle "...sade ve mütevazi kokteyllerle iktifa olunmasıun bir kerre daha hatırlatılmasına" lüzum görülmüştü.

Bu emirler halen yürürlüktedir ve dayandıkları mucip sebepler de ortadadır. Memleketin, bir israf devrinin bıraktığı borçları ödemek için kemerleri nasıl sıktığı, plânlı bir kalkınmanın zaruri masraflarını karşılamak için nelere katlandığı kimsenin meçhulü değildir. Ama, Fatin Rüştü Zorlu Hariciyesinin ağırlama işleriyle, şampanyalı ziyafetlerinin ziyadesiyle meşhur baştertipçisi şimdi Futbol Federasyonunun Başkanıdır ve elbette ki eski alışkanlıklarına bağlıdır. Onun için, geçen haftaki gazetelerin spor sayfalarını boy boy düşleyen striptizi!, göbek danslı, masum sporcu ziyafetlerine ait resimleri kimse yadırgamadı!..

Merak edilen husus şudur: Maliye Bakanlığının bir memuru olan Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğünün Muhasebecisi, lüks gece lokallerinde verilen bu ziyafetlerin sarf evrakım nasıl imzalayacak ve mahsup edecektir? Dikkatli Maliye müfettişleri bu, emir hilafı ziyafetler hakkında ne söyleyeceklerdir ve Devlet Bakanı Ökten ne yapacaktır?..

AKİS bundan önceki sayılarında yüzme havuzlarının klorlama ve süzme tesislerinin ihalesinde yapılan yanlışları ve tutumdaki akla sapa gelen davranışları belirtmiş ve ilgililerin dikkatini çekmişti. Bunun için işlere elkoymuş olan müfettişler çalışadurşunlar, Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü, keyfi öyle istediği için, bozduğu ihaleyi yeniden ilân etmiş bulunmaktadır. Yeni' şartnamenin 12. maddesinde şöyle denilmektedir: "...bu şartname hükümlerine uygun olmayan veya şartname dışında kalan hususları belirten teklifleri de nazarı itibara alıp almamakta dairesi serbesttir." Yâni efendim, bizim beklediğimiz bir teklif gelir de şartnameye uymazsa ve tatlı canımız isterse, herkesi gene ihale dışı eder, işi dilediğimize veririz!

Gelgör ki. Umum Müdürlüğün Tesisat Dairesi Reisi, ilk ihaledeki tutumu dolayısıyla bu işe karışma* makta ve görüşü sorulan Maliye Bakanlığı ilgilileri de: "Maliye Maliye olalı böyle şartname görmedi. Teklif isteme desen, o değil. Kapalı zarf desen, o değil" demektedirler.

Pan Am ile uçtuğunuz zaman dünyanın en tecrübeli Jet ellerindesiniz!

Pan American Jet Clipper'in kumanda aletlerini idare eden ellerin bir hususiyeti vardır — l hususiyet tecrübedir.

Şunu bir an içi düşününüz: Pan American jet pilotla bütün diğer havayolu şirketlerinin toplamından daha fazla — bir milyon civarında — yolcuyu denizaşırı uçurmuşlardır. Her Pan American jet seferinde bu uçuş tecrübesinin üstünlüğünü bizzat müşahade edebilirsiniz.

Pan American — diğer havayolu şirketlerine nispeten — daha fazla jet servisi yapmaktadır. Dünyanın en tecrübeli havayollarını tercih etmeniz için bu da ayrı bir sebeptir.

6 kıtadaki 80 memlekete yapılan jet servisleri hakkında tamamlayıcı bilgi almak ve rezervasyon için lütfen Seyahat Acentenize veya Pan American Bürolarına müracaat ediniz:

İSTANBULDA : Hilton Oteli methali, Tel : 47 65 30 - 48 10 80
ANKARADA : Atatürk Bulvarı 53, Tel. 12 53 04 - 12 51 43 - 12 53 13
İZMİRDE : İzmir Palas Oteli, Tel. : 37 1 00

Trade Mark, Reg. U. S. Pat. Off.

PAN AM

DÜNYANIN EN TECRÜBELİ HAVAYOLLARI

BAHAR BİR ÜMİT KAPISIDIR

